

T. C. ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**TELEVİZYONDA OKULÖNCESİ ÇOCUKLARA
YÖNELİK SUSAM SOKAĞI PROGRAMI
(İçerik ve Biçim Yönünden İncelenmesi)**

(Yüksek Lisans Tezi)

Y. G.

Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

Aytekin CAN

Danışman : Doç. Dr. Sezen ÜNLÜ

Haziran, 1990

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
GİRİŞ	1
BÖLÜM I	
I. OKULÖNCESİ ÇOCUĞUN GELİŞİMİ VE TELEVİZYON	4
A-Çocuğun Gelişimi	4
1-Gelişimin Tanımlanması	5
2-Okulöncesi Dönem ve Eğitimi	9
B-TELEVİZYON VE ÇOCUK	11
1-Televizyonun Önemi	11
2-Okulöncesi Çocuk ve Televizyon	13
3-TRT ve Çocuk Programları	17
4-Dünya'da Susam Sokağı Programları	23
SORUN	29
AMAÇ	31
ÖNEM	31
SAYILTILAR	32
SINIRLILIKLAR	33
BÖLÜM II	
II. YÖNTEM VE TEKNİKLER	34
1-Veriler ve Toplanması	34
2-Evren ve Örneklem	35

BÖLÜM **III**

III. BULGULAR VE YORUM	36
A-"Susam Sokağı" Programlarının İçerik ve Biçim Yönünden İncelenmesi (Gelişim Hedefleri Yönünden).....	37
1-"Susam Sokağı" Programlarının İçerik Yönünden İncelenmesi	76
2-"Susam Sokağı"Programlarının Biçim Yönünden İncelenmesi	77
3-"Susam Sokağı" Programlarının Sunuş Özellikleri	81
B-"Susam Sokağı"nın Stüdyo Bölümlerindeki Kahramanların Gelişim Hedefleri Açısından İncelenmesi	84
1-Kahramanların İçerik Çözümlemesi (Tip ve Karakterler)	85
2-Kahramanların Birbirleriyle İlişkileri Açısından İncelenmesi	87
3-Kahramanların Genel Özellikleri	88

BÖLÜM **IV**

IV. ÖZET, YARGI ve ÖNERİLER	90
ÖZET	90
YARGI	93
ÖNERİLER	94
KAYNAKÇA	96
EKLER	99

GİRİŞ

Günümüzde okulöncesi çocuğun gelişimi ve eğitimi büyük önem kazanmıştır. İnsanın bilişsel gelişiminde en önemli dönemlerden biridir: okulöncesi dönem olduğu uzmanlarca kabul edilmektedir. Bu nedenle bu yaş grubunun eğitimiyle ilgili çalışmalar ve araştırmalar her geçen gün biraz daha yoğunlaşmaktadır.

Televizyon ise yaşadığımız yüzyıla damgasını vuran en etkili kitle iletişim aracıdır. Toplumların siyasal, sosyal ve kültürel yapılarında belirleyici bir rol üstlenmiştir. Ülkemizde 1960'lı yılların sonunda hayatımıza giren televizyon, ekonomik olanakları genellikle kısıtlı olan halkımızın birçok gereksinimine cevap veren bir iletişim aracı olmuştur. Eğlenme ve bilgilenme isteklerini karşılayan en önemli araç haline gelmiştir. Geniş halk kitlelerinin televizyona olan gereksinimiyle, bu sihirli kutu onları her yönden etkilemeye başlamıştır. Halk topluluklarının yönetilip, yönlendirilmesinde çok büyük önem kazanmıştır.

Toplumunu böylece yoğun bir biçimde etkileyen televizyonun çocukların dünyasına da girmesi kaçınılmaz olmuştur. Televizyonla birlikte yetişen kuşaklar, bu araçtan en az ebeveynleri kadar etkilenmektedirler. Özellikle eğitim alanında kitle iletişim araçlarının etkinliğinin anlaşılması, bu alanda televizyona farklı ve önemli roller yüklemiştir. Televizyondan önce kendi dönemlerine damgalarını vuran yazılı basın ve radyo bu alanda önemli görevler üstlenmişlerdir. Ancak görüntü unsurunun olağanüstü avantajına sahip olan televizyon, bu farklı yönüyle eğitim alanında da çok daha etkin bir işlevi yüklenmiştir.

Ülkemizde okulöncesi çocukların eğitimine yönelik kurumların azlığı nedeniyle, bu çocukların gelişiminde televizyonun kullanımı

önem kazanmıştır. Ülkemizin "şu anda" tek yayın kuruluşu olan TRT çocuklara yönelik yayınlarda doyurucu olmamıştır. Çocuklara yönelik yayınlar, genel yayınlar içinde nicel ve nitel açıdan yetersiz kalmıştır. Ayrıca okulöncesi çocuğa yönelik yayınlar, çocuk yayınları içinde ele alınmıştır. Özel olarak okulöncesi çocuğuna yönelik eğitim etkinlikleri hiçbir dönemde yeterli olmamıştır. Zaman zaman iyi niyetli ve olumlu çabalar ortaya konmuşsa da bu alanda, ciddi bir boşluk her zaman kendini göstermiştir.

1989 yılı sonlarında yayına giren "Susam Sokağı" programı ise çeşitli özellikleriyle, ülkemizde okulöncesi çocuklara yönelik program eksikliğini gidermek amacıyla hazırlanmıştır. Bu program çocuğun gelişimine ve okula hazırlanmasına katkı sağlamayı amaçlamıştır. Hedef kitlesini ve amacını net bir biçimde belirleyen programcılar, okulöncesi çocuğu çok iyi tanıyan uzmanlarla biraraya gelmişlerdir. Okulöncesi çocuğun özelliklerini çok iyi tanıyan konu uzmanları, televizyon programcılığı alanında yetkin insanlarla biraraya gelerek evrensel ve yerel özellikleri olan bir program üretmeyi başarmışlardır.

Program ilk kez Amerika'da üretilip yayınlanmasına karşın dünyanın diğer ülkelerine de uyarlanabilecek bir esneklikle hazırlanmıştır. Böylelikle "TRT"de dahil olmak üzere ulusal yayıncılar, programı rahatlıkla kendi bünyelerine uygun hale getirip yayınlayabilmişlerdir.

Susam Sokağı programları, konu bütünlüğü taşımayan magazin biçiminde hazırlanmıştır. Okulöncesi çocuklara yönelik eğitsel kaygılar nedeniyle de, program eğlendirerek eğitmeyi amaçlamıştır. Bu araştırmada temel amaç, okulöncesi çocuklara yönelik "Susam Sokağı"

programında çocukların gelişim hedeflerinin nasıl ele alındığının içerik ve biçim yönünden incelenmesidir.

BÖLÜM I

OKULÖNCESİ ÇOCUĞUN GELİŞİMİ VE TELEVİZYON

A- ÇOCUĞUN GELİŞİMİ

Çocuğun gelişimini incelemeyden önce çocuğun ne olduğunu tanımlamak gerekiyor. Çocuk, herşeyden önce yetişkinden her yönden farklı bir bireydir. Çocuğun yetişkinden farklı bir birey olarak değerlendirilmesi ancak çok yakın bir geçmişe dayanır. Toplumların uygarlık düzeyinin en önemli göstergelerinden biri çocuğa verdikleri farklı değerlerdir. Gelişmiş ülkelerde çocuk eğitimi büyük önem taşımaktadır. Çocuğun yetişkinden farklı değerlendirilmesini sağlayan en önemli gelişme, psikoloji, pedagoji (çocuk eğitimi) alanlarında bilimsel çalışmaların yoğunlaşması ile olmuştur. Psikologlar, pedagoğlar; çocuğun çevresini ve gerçeği değerlendirebilmek için yetişkinlerden çok farklı duygusal ve bilişsel yaklaşımlar gösterdiğini belirlemişlerdir.

Çocuğun tanımını yaparsak; "Çocuk, gelişmekte olan küçük insan olarak tanımlanabilir. Küçük insana, doğumıyla birlikte beden yapısı yönünden insana benzediği için insan denir. Fakat küçük insan, insanlığı, insan olmayı; insanca davranmayı, sevgiyi-nefreti, doğru-yanlış, iyiyi-kötüyü; güzelle-çirkini; benle-ben olmayı yaşama ortamı içinde öğrenir" (Güler, 1989, 288-289). Çocuk, yetişkinlerin somut dünyası yerine, yalnızca bildiklerinden oluşan ve herşeyi

kendi bildikleriyle açıklayan bir dünyada yaşamaktadır. Çocuğun kendine özgü özellikleri dünya edebiyatında da birçok yazara esin kaynağı olmuştur. Örneğin "S.A. Exupery'nin Küçük Prensi" adlı uzun öyküsü bu temayı işleyen dünya edebiyatının en güzel örneklerinden biridir.

İnsanın bir varlık haline gelebilmesi için, başlangıçta üç aşamadan geçmesi gerekir. Birinci aşama döllenme, ikinci aşama doğum, üçüncü aşama ise insan benliğinin oluşumudur (Jer sild, 1979, 4) İlk iki aşama insanın kendi iradesi dışında oluşan ve bütün insanlar için ortak özellikler taşıyan bir dönemdir. Anne ve babadan alınan genler çocuğun kalıtsal özelliklerini belirler. Daha sonra bu kalıtsal özellikler çevre koşullarıyla birleşerek birey kimliğinin gerçekleşmesini sağlayacaktır.

Birey kimliği dendiği zaman, insanı diğer insanlardan ayıran psiko-sosyolojik kimliği anlaşılmaktadır. Fizyolojik süreçlerin ilk ikisi yani döllenme ve doğma süreçleri istenç dışı süreçlerdir. Bu süreçler esnasında canlının anne ve babasını seçme ya da kalıtsal öğelere karşı çıkma hakkı yoktur. Ayrıca doğup doğmama konusunda da taraf olacak durumda değildir. İnsan hayatında, insanın özel kimliğini kazandıracak, kendini diğer canlılardan farklı kılacak süreçler doğum sonrası yaşanan süreçlerdir. Bu süreçlerin en önemlisi olan, gelişim sürecini inceleyelim.

1- Gelişimin Tanımlanması

Çocuğun gelişimi başlı başına önem taşıyan ve uzmanların çetli görüşler ileri sürdükleri bir kavramdır.

"Çoğu kez birbirleriyle karıştırılan "Büyüme" ile "Gelişme" sözcükleri, gerçekte birbirinden farklı kavramlardır, biri diğerinin

yerini almaz. Yapısal artışı dile getiren "Büyüme" bedende gerçekleşen sosyal değişiklikleri içermektedir (kilo, boy artışı gibi). Çocuk sadece fiziksel olarak büyümele kalmaz, aynı zamanda onun beyniyle iç organlarının yapı ve büyüklüğünde de değişimler olur. Beynin gelişimi sonucu, çocukta giderek artan bir öğrenme, anımsama ve muhakeme yeteneği oluşur. Böylelikle fiziksel büyümeye koşut olarak, çocuk zihinsel olarak da gelişir" (Yavuzer, 1984 31).

Bu yaklaşımda büyüme ve gelişme kavramlarının farklılığı özellikle vurgulanırken, fiziksel ve bilişsel gelişme üzerinde durulmaktadır. İsveçli ünlü psikolog C.I. Sandström ise, gelişimde kalıtım ve çevre koşullarının önemine dikkat çeker.

"Hayatın en başlangıcından ihtiyarlığa ve ölüme kadar, insanlar sayısız iç ve dış etkenler altında kalırlar. Bu çerçevede içinde çoğu zaman kullanılan iki terim, "kalıtım" ve "çevre"dir. İnsanın belirli bir durumda faaliyette bulunması bu iki faktörden gelen etkilerin ürünüdür. Bunları açıklayan kelime "gelişme"dir" (Sandström, 1971, 3).

Gelişim evresini çok genel bir biçimde tanımlayan uzmanlar da vardır.

"İnsanın varolduğu andan itibaren hayatının bir evresine yetişkinlik çağına kadar büyür, gelişir. Bu hayat bölümünde insanın iç dünyası gibi vücudu da durmadan değişir" (Özgü, 1968, 84).

Gelişimle ilgili olarak belirtilecek en önemli noktalardan birisi, gelişimin dinamik bir süreç olmasıdır. Gerek fiziki, gerekse ruhsal gelişim belirgin bir biçimde gözlemlenebilmektedir. Gelişim, genetik özelliklerin de canlının birey kimliğinin oluşmasında çok etkili olduğu bir süreçtir. Çocuğun hızlı bir özelleşme "kendini" birey kimliğini"bulma sürecidir (Yavuzer, 1984, 33).

Gelişim kavramını daha açık bir biçimde irdeleyebilmek için evrelerini belirlemek ve bu evrelere göre incelemek daha doğru olur. "Bu evreler genel olarak doğum öncesi ve sonrası olmak üzere ikiye ayrılır" (Üzgül, 1968, 84).

Doğum Öncesi Dönemdeki Gelişim:

Doğum öncesi dönem canlının, en edilgin dönemi olmasına karşın sanıldığından daha büyük önem taşımaktadır. Yaklaşık 280 gün devam eden bu süreç canlının gelişkinlik yaşamında rol oynayacak kadar etkili bir süreçtir. (Üzgül, 1968, 84)

İsveçli psikolog Sandström ise bu dönemin önemini vurgulayarak bir tasnif yapar.

"Büyümenin, hiç belirtilmeyen son derece önemli olan bir aşaması da doğumdan önceki devredir. Bu aşama hakkında daha kendine özgü bir ayırma aşağıdaki şekilde yapılabilir: (Sandström, 1971, 19)

*Yumurta veya tohum aşaması 0-2 hafta

*Embriyo aşaması 2-7 veya 8 hafta

*Föetal aşama 7 veya 8-40 hafta

*Doğum (ortalama) 40 hafta

"Çocuk, doğum öncesi dönemin bir oluşum evresi olması nedeniyle, bu dönemdeki uyarılardan büyük ölçüde etkilenir. Bu evrede özellikle kalıtsal etkenlerin rolü büyüktür. Ayrıca çocuğun öncesi yaşamını bilmemiz, onun gelişim biçimini anlamamız açısından önem taşır. Büyüme ve gelişimin başlangıç noktasını oluşturması, bu evrenin önemini daha da arttırmaktadır!" (Yavuzer, 1984, 34).

Doğum Sonrası Dönemdeki Gelişim:

Gelişim sürecinin ikinci aşaması, doğum sonrası dönemi kapsayan benliğin gelişimi sürecidir.

Canının doğumundan sonra yaşadığı süreci "benliğin gelişimi" olarak adlandırabiliriz. "Çocuk yaşantısının öznel boyutları içine giren bütün süreçlerin toplamı benlik, dediğimiz süreci kurar. Benlik bebeklikten başlayarak ortaya çıkan ve kişi yaşadığı sürece "gelişen" bir süreçtir. Çocuğun benliği bütün "ben" ve "benim" dediği şeyleri içine alır. O, çocuğun kendine göre yaşadığı dünyasıdır" (Jersild, 1979, 6).

Bu dönemde çocuğun fiziksel ve ruhsal gelişimi birlikte gerçekleşir. Bu dönemdeki gelişimin bilimsel önemini ilk kez Freud ortaya koymuştur. Freud, birçok fiziksel ve ruhsal gelişim bozukluğunun çocukluk dönemlerine uzanan nedenleri olduğunu saptamıştır. (Yavuzer, 1984, 38) Çocuğun kendini bilmediği dönemlerdeki gelişimi bütün hayatı boyunca taşıyacağı kişilik özelliklerini kazandığı bir dönemdir. Gelişim evresinin en önemli aşaması olan bilişsel gelişimi inceleyelim.

Bilişsel Gelişim:

Bilişsel gelişim evrelerini vermeden önce biliş kavramını tanımlayalım;

"Biliş sözcüğü, dünyamızı öğrenmeyi ve anlamayı içeren zihinsel faaliyetler anlamına gelir. Biliş sözcüğü, şu süreçleri kapsar:

*Algılama:Gerek iç gerekse dış dünyadan edinilen bilgilerin yorumlanması, organize edilmesi ve yeniden bulunmasıdır.

*Bellek: Algılanan bilginin bulunup getirilmesi ve depo edilmesidir.

*Muhakeme: Bilgiyi belirli bir anlam çıkarma ve sonuca varma amacıyla kullanabilmedir.

*Düşünme: Bilginin iki ya da daha fazla kısımları arasında yeni ilişkileri tanımlayabilmedir" (Yavuzer, 1984, 45-46).

Çocuğun gelişimi konusunda araştırmalar yapan İsviçre'li Jean Piaget ise, bilişsel gelişimi, dört büyük döneme ayırmaktadır. Çocuğun bilişsel gelişim süreçleri, "gelişimin doğal akışı içerisinde, gittikçe daha bir uyum ve birliğe kavuşmakta ve her gelişim aşaması bir sonrakinin temelini oluşturmaktadır" (Jersild, 1976; Gökdağ, 1980, 4).

"1-Duyusal-Devinim Dönemi: Doğumdan 2 yaşın sonuna kadar sürer.

2-İşlem Öncesi Dönemi: 2.yaşın bitiminde başlar, 7 yaşına kadar sürer.

3-Somut İşlemsel Dönem: 7 ile 11 yaşları arasındaki dönemdir.

4-Soyut İşlemsel ya da Biçimsel İşlemsel Dönem: 11 yaşından sonraki dönem" (Günce, 1973, 38).

Çocuğun gelişiminde en önemli dönemlerden olan, bebeklik dönemindeki gelişim ile, ilk çocuklukta gelişim okulöncesi dönemi kapsamaktadır. Okulöncesi dönem ve okulöncesi eğitimi genel özellikleriyle inceleyelim.

2- Okulöncesi Dönem ve Eğitimi

Okulöncesi dönem çocuğun gelişimi açısından büyük önem taşımaktadır. "Gelişim psikologları, yaşamın ilk beş-altı yılında gelişmenin ve öğrenmenin çok hızlı olduğunu; öğrenme kuramcıları ise buyyillardaki öğrenmenin ve edinilen deneyimlerin daha sonraki yaşam ve öğrenme üzerinde düzeltilmesi güç ve kalıcı nitelikte izler

bırakacağını savunmuşlardır" (Sear and Dowley 1965, Bloom 1964; Üstünoğlu, 1987, 2).

Günümüzde okulöncesi eğitimi büyük önem kazanmıştır. "Çocuğun gelişimi ve eğitimi açısından çocuk-aile ve çevresi dışında, toplumsal zorunluluklar sonucu, çocuğun okulöncesi eğitimi, kuramsal bir nitelik kazanmış ve okulöncesi eğitim kurumları açılmıştır. Sanayileşme ve teknolojik gelişmeler sonucunda, kadının çalışma hayatına atılması, çocuklarını güvenle bırakacağı ve bakılacağı kurum ihtiyacını yaratmış ve okulöncesi eğitim kurumları giderek önem kazanmıştır" (Ünlü, 1989, 358).

Ülkemizde okulöncesi dönem eğitimine gereken önem verilmemektedir. Okulöncesi eğitimin önemi de ailelerce henüz yeterince bilinmemektedir.(Ünlü, 1989, 359) Türkiye'de 1984-85 yıllarında sıfır-altı yaş grubundaki 8.800.000 çocuğun yalnızca 101.781'i okulöncesi eğitim hizmetlerinden yararlanabilmektedir. Sıfır-altı yaş grubundaki çocukların, % 1,15'ini oluşturan bu sayı, henüz ülkemizde okulöncesi kurumları ve eğitim hizmetlerinin yeterince gelişmediğini ve yetersiz olduğunu göstermektedir.(Üstünoğlu, 1987, 15)

Okulöncesi çocuğun gelişimini ve okulöncesi eğitimi genel çizgileriyle incelendikten sonra, şimdi de çocuk-televizyon ilişkisinin genel bir değerlendirmesini yapalım. Günümüzde yetişkinlerin hayatında çok özel ve etkili yeri olan televizyonun, çocuğun gelişimi süreci içinde de büyük rolü vardır. O nedenle çocuk-televizyon ilişkisinin genel bir irdemesini yapmak, bu çalışmanın amacı açısından önem kazanmaktadır.

B- TELEVİZYON VE ÇOCUK

1- Televizyonun Önemi

Yaşanan yüzyıl kitle iletişim araçlarının olağanüstü gelişmeler gösterdiği bir dönem olmuştur. 19. yüzyıldan itibaren gazeteler, toplumun nabzını elinde tutan, kamuoyu oluşturmada büyük rol oynayan kitle iletişim araçları haline gelmişlerdir. 20.yüzyılın ilk çeyreğinde "1920'li yıllarda" Avrupa ve Amerika'da ortaya çıkan, çok kısa sürede bütün dünyaya yayılan radyo, 1960'lı yıllara kadar insan ve toplum hayatında çok etkili bir rol oynamıştır. Yazılı basından daha etkili olduğu siyasal ve sosyal alanda çok açık bir biçimde görülmüştür.

Ancak 1960'lı yıllara kadar etkinliğini koruyan radyo, bu dönemde yerini televizyona kaptırmaya başlamıştır. Televizyon yayınlarının Amerika ve Avrupa'da yaygınlaşmasıyla birlikte radyo yayıncılığı kitleselliğini yitirmeye başlamıştır. Görsel bir iletişim aracı olan televizyon, bu yönüyle salt işitsel özellik taşıyan radyoya oranla çok daha fazla benimsenmiştir. Televizyon, kitlelerin yönetilip yönlendirilmesinde, kamuoyu oluşturulmasında en önemli kitle iletişim aracı durumuna gelmiştir. Ayrıca "televizyon geniş kitlelerin bazen tek eğlence aracı olma özelliğine de sahiptir" (Güçhan, 1989, 135).

"Yazı kültürünün yerleşmemiş olduğu, gelişmekte olan toplumlarda, bu arada Türkiye'de televizyonun insan yaşamındaki yeri ve etkileri daha da önemlidir. Aracın kanıksanma dönemine henüz ulaşmamış toplumumuzda bilinçli bir seçiciliğin ve eleştirel tavrın gelişmemiş olmasının yanında, yaygın bir okuma alışkanlığının bulunmaması, Batı'dakinin aksine, insanın dünyaya açılan kanallarda başvurabilece-

ği kaynakları sınırlandırmaktadır. Gazetelerin toplam tirajı, kitabın giderek azalan satışı, film gösteren salonların azlığı, ekonomik nedenler de sözel kültürden görsel-işitsel televizyon kültürüne geçişi kolaylaştıran, pekiştiren bir işleve sahiptirler. Böylece televizyon, geleneksel iletişim ortamları yanında, radyo ile birlikte, daha çekici olmasına bağlı olarak ondan da önde gelen bir bilgilendirme ve eğlenme aracı olmaktadır" (Zillioğlu, 1986, 44-45).

Ülkemizde 1960'lı yılların sonunda deneme yayınına başlayan Ankara Televizyonu tüm toplumsal yaşantımızı doğrudan etkilemeye, biçimlendirmeye ve yönlendirmeye başlamıştır. Ülkemizde radyo ve televizyon yayıncılığı TRT eliyle devlet tekelinde bulunduğu için, alternatif yayın kuruluşları ortaya çıkamamıştır. Bu durum televizyonun tek sesli bir anlayışla toplumu çok fazla etkilemesi sonucunu doğurmuştur. Televizyon yayınları toplumsal hayatı adeta yeniden biçimlendirmiştir. Aile hayatı televizyon yayınlarına göre düzenlenmeye başlamış, insan ilişkileri bile yeni bir boyut kazanmıştır. İnsanlar, çoğunlukla birbirleriyle dostluk kurmaktan çok bu sihirli kutunun tutsağı olmayı yeğlemişlerdir.

"Televizyon yayınları Türkiye'de büyük küçük herkes için bir deneyim, toplumsallaşmada yeni bir boyuttur. Genç bir nüfusa sahip Türkiye'de yakın bir geçmişi olan televizyonun yeni yetişen kuşaklar üzerinde yeni toplumsal değerlerin benimsenmesi, yeni toplumsal değerlerin oluşturulması yönünden etkisi olacağı kuşkusuzdur. Dünya düzeyinde 1950'lerden beri yaygınlaşan ve gelişen televizyon karşısında çocukların çok zaman harcadıkları artık tartışılmaz biçimde kanıtlanmıştır" (Tokgöz, 1982, 17).

Ülkemizde ve dünyada yetişkinleri etkileyen bir aracın çocukların dünyasına girmemesi kuşkusuz düşünülemez. Televizyonun görsel

iletişim aracı olması daha başlangıçta çocuğun ilgisini çekmektedir. En basit mantıkla, bugünün çocukları televizyon etkisindeki ebeveynlerinin çocuklarıdır; ve burada dolaylı ve çok yönlü bir etki söz konusudur. Bu etki salt böylesi bir dolaylı etkiyle de sınırlı değildir. Örneğin, reklâm şirketlerinin televizyonda en gözde hedef kitlelerinden biri çocuklardır. Bir kısım reklâmlar çocuğa yöneliktir, "ciklet, çikolata gibi". Bunlar çocuğun ve ailenin yaşamında doğrudan etkili olmaktadır. Hatta çocuğun yatma saati "haberlerden önce ve sonra gibi" televizyon yayınlarıyla düzenlenebilmektedir.

2- Okulöncesi Çocuk ve Televizyon

Okulöncesi çocukların televizyonla ilişkileri okul dönemi çocuklarından farklıdır. Özellikle okulöncesi dönem çocuklarının zihinsel gelişimi bir-iki yaş arayıyla belirgin özellikler göstermektedir. Okul çocuklarıyla bu yaş grubundaki çocukların eğitim gereksinimleri, beklentileri ve beğenileri arasında belirgin farklar vardır. (Aziz, 1982, 41) Bu yaşlardaki çocukların ilgileri belli konularda daha yoğunlaşmaktadır. Ebeveynler çocuğun ilgisini istedikleri noktaya çekmekte artık zorlanmaya başlarlar. Çevrenin kendisi için saptadığı ilgilerden daha önemli olanı çocuğun kendi belirlediği ilgi alanlarıdır. Ben merkezci duygunun artmaya başladığı bir dönemdir, bu dönem. Çok fazla artan isteklerden biri de bilgilenme isteğidir.

Böylesi önemli bir dönemde bu yaş grubu için hazırlanacak programların büyük bir titizlikle ele alınması gerekir.

Kâmuran Çilenti'ye göre; çocuk bu dönemde duyu organlarını özellikle gözlerini kullanarak çevresini gözlemeye ve keşfetmeye büyük bir çaba harcar. Gözlemlerini tasnif etmeye, zihninde yer-

leştirmeye çalışır. Dilin iyiden iyiye geliştiği bu yaşlarda tüm canlı ve cansız varlıkları, olayları simgeleyen sözel semboller kullanmaya başlar. Başlangıçta salt somut kavramları algılayabilirken, zamanla soyut kavramları da belli ölçüler içinde kavramaya başlar. Biçim, renk ve zaman kavramları artık yeterince gelişmiştir. Büyüklük, cisimlerin uzaydaki konumları ve karşılaştırma kavramları ancak bu dönem sonuna doğru oluşmaya başlar. Fakat sayıların, uzunluk, alan, hacim ve madde miktarıyla ilgili kavramlar henüz gelişmemiştir. (Çilenti, 1979, 146)

Dönemin bir başka özelliği de çocuğun özgürlüğüne önem verdiği ve düş gücünü zorladığı bir dönem olmasıdır. Kendine hayali oyunlar bulmak, öğrendiklerini serbestçe anlatıp çevresiyle tartışmaktan çok hoşlandığı bir dönemdir. Fakat henüz varsayımlardan yola çıkarak birtakım yargılara varabilme, yeni mantık yoluyla sonuçlar üretme yeteneği oluşmamıştır. (Çilenti, 1979, 147)

Tüm bu özellikler, bu kitleye yayın yapacak programcılarının dikkatle üzerinde durması gereken konulardır. Bunun kadar önemli olan bir diğer konu da çocuğun televizyonu "hangi yaşta" izlemeye başlamasıdır. "Araştırma ve ölçme güçlükleri nedeniyle fazla üzerinde durulamayan bu nokta ile ilgili başlıca kaynak "Schramm, Lyle ve Parker" in ortaya koydukları çalışmadır. Bu araştırmada, çocukların %44'ünün 2 yaşında, 1/3'nün 3, 2/3'nün 4, %90'ının 6 yaşından itibaren televizyondan yararlandıklarını, izlediklerini bulmuşlardır" (Tokgöz, 1982, 40).

Çocukların Değişik Yaşlarda Televizyondan
Yararlanma Özellikleri (Yüzde Olarak)

Yaş	TV'den Yararlanma
2	14%
3	37%
4	65%
5	82%
6	91%
7	94%
8	95%
9	96%

(Kaynak: Schramm, Lyle ve Parker, 1961; Tokgöz, 1982, 41)

Yukarıda da görüldüğü gibi çocuklar iki yaşlarından itibaren televizyonla ilgilenmekte ve görüntüyü algılayabilmektedirler. Televizyonu çocuklar için ilginç kılan en önemli özellik görüntü unsurunun olmasıdır. Daha yeni yürümeye başlayan bir çocuk için bile hareketli, tempolu görüntüler ilginç olabilmektedir. Okulöncesi çocukların televizyonda neleri algılayabildiklerini ve nelerden etkilendiklerini kısaca açıklayalım.

"İki-üç yaşlar arasında televizyon izleyicisi davranışı edinen çocukların araca yönelik ilgileri beş yaş civarında yetişkinlerinkine benzemeye başlamaktadır. Altı-sekiz yaşlar arasında çocuklar dikkati arttırmakta, durağan görüntüler ise azalmaktadır. Kısaca, çocukluğun ilk yedi-sekiz yılında televizyona yönelik dikkat

gelişip değişmekte, yaş ilerledikçe dikkati denetleyebilme ve seçicilik artmaktadır, yine de, çocuklukta televizyona dikkat yalnızca bilişsel gelişme dönemlerindeki gelişme özellikleri ile sınırlandırılmaz. Bazen kimi iletiler o yaş dönemi için beklenen, yaygın olan dikkat süresinin uzamasına yol açmaktadır" (Wartella, 1981, 524-527 ; Zıllıoğlu, 1986, 49).

Okulöncesi çocukların, televizyon programlarında nelerden etkilendiklerini sıralayalım; "kuklalara, çizgi filmlere, soytarılık cinsinden hareketli şarkı ve oyunlara ilgi ve kuvvetli tepki gösterirler. Reklâmlar, kısa, canlı ve hareketli mesajlardan oluşursa çok hoşlanırlar. Aynı şeylerin defalarca tekrarından usanmazlar. Televizyonun çok ve devamlı izlenmesi çocukları pasifleştirebilir. Televizyonda şiddet olaylarının çok izlenmesi bazı çocuklarda paronaya bazılarında da bu çeşit olaylara karşı duygusuzluk oluşturur. Çocuklar televizyonda gördüklerini tekrar etmekten hoşlanırlar. Çocukların çoğu, televizyonda gördükleri programların gerçek olduğunu sanırlar" (Çilenti, 1979, 148-149).

Çocukların dünyasında bu kadar etkili olan televizyon dış dünyayı eve getirmektedir. Küçük yaşlardan itibaren televizyona açık kalan çocuk, çeşitli yayınlarla ve bu yayınların iletilerine açık kalmaktadır.(Güler, 1989, 166-167) "Eğitmciler ve psikologlar televizyonun okulöncesi çocuklara etkisini dikkatle incelemektedirler. Bu konuda en büyük gelişme, televizyonun sistemli bir eğitime olanak vermediği, eğlenceyi zorunlu kıldığı ve çocuğun izleme davranışının denetlenemediği gerçeği dikkate alınarak, yaygın ticari programların karşısına çıkan alternatif programlardır.

Bu programlarda, simgesel tasarımlar (harfler, sayılar, vb.) bilimsel süreçler (sınıflama, sıralama vb.), akıl yürütme ve prob-

lem gözme, çevredeki dünyayı (doğal çevre vb.) tanıma yoluyla alternatif eğitim yaşantıları sağlamaktadır" (Onur, 1986, 3). Böylece okulöncesi çocuklara yönelik programlarda "eğlendirirken eğitir" ilkesi geçerli olmaktadır.

Televizyon ve okulöncesi çocuk ilişkisini genel bağlamda inceledikten sonra, Türkiye'de çocuklara öncelikle okulöncesi çocuklara yönelik televizyon yayınlarını araştıralım. Türkiye'de yayın tekeli TRT'de bulunduğundan, bu konuyu TRT ve çocuk yayınları olarak ele almamız gerekecektir.

3- TRT ve Çocuk Programları

Ülkemizde ilk radyo yayınlarının başladığı 1927 yılından günümüze kadar her dönemde çeşitli çocuk programları üretilmiştir. Türkiye radyolarının 1964 yılında TRT bünyesinde toplanmasıyla koordineli bir yayıncılık anlayışı benimsenmiştir. (Aziz, 1976, 90-91) Bu yapı içerisinde çocuk programları da daha yoğunlaşmıştır. TRT öncesi ve sonrası radyoculuğunda ilk hatırlanacak, iz bırakan çocuklara yönelik programlar, Ankara ve İstanbul Radyoları'nda cumartesi günleri ayrı ayrı yayınlanan "Çocuk Saati" programlarıdır. (Aziz, 1982, 96) Daha sonra televizyonun 1968 yılında yayına başlamasıyla burada da çocuklara yönelik programlar üretilmiştir.

"Çocuk yayınları arasında zenginleştirici, bilgilendirici nitelikteki programlar ise, dış yapımlı kaynakların da desteklenmesi ile, başlangıçtan beri değişen oranlarda sürdürülmektedir. Okul öncesi çocuklara seslenen programlar ise, zaman zaman olmakla birlikte 1979'dan beri süreklilik göstererek Uykudan Önce adı ile eğitici bilgiler ve çizgi film karışımı olarak çalışma günlerinde 10 dakika

olarak yayımlanmıştır. 1981 yılında yayımlanan çocuklara yönelik iki eğitici program adı verilebilir, bunlar yerli yapım olan "Gökkuşluğu" ile dış kaynaklı yapım olan "Mavi Bilge"dir. Çocuklara yönelik eğitici nitelikli yayınlar, daha çok örgün eğitim kapsamı içerisinde ele alınmıştır. Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanan bu programlarda amaç, örgün öğrenimde görülen derslere televizyon yolu ile yardımcı olmaktır" (Aziz, 1982, 106).

Gerek radyo, gerekse televizyon yoluyla TRT bünyesinde üretilen çocuk programlarının niteliği ve nicel (sayısal) yeterliği başlı başına ve ayrı bir araştırma konusudur. TRT'nin her yıl yayınladığı genel yayın planlarında çocuklara yönelik programlar, yaygın eğitim programları ana başlığı altında ayrı bir bölüm olarak değerlendirilmekte ve özetle şu özellikleri belirtmektedir.

1-Durum: Çocukların zihinsel, duygusal gelişimlerine katkıda bulunmak, diğer eğitim etkinliklerinden geriye kalan zamanı en yararlı biçimde değerlendirmek temel amaçtır. Eğitim eğlendirici bir içerikle çocuklara sunulurken, olanaklar ölçüsünde uzmanlarla işbirliğine gitmek, çocukların temel özellik ve gereksinimlerinin belirlenmesine bilimsel bir biçimde yaklaşmak genel amaç olmuştur. Ayrıca yayıncılıktaki çağdaş gelişmelerin bu tür programlara yansıtılması ilke olarak kabul edilmiştir. (TRT, 1989, 23)

2-İlkeler ve Hedefler: Çocuğun Atatürk ilke ve devrimlerini benimsemesi yurt, ulus, bayrak sevgisiyle vatandaşlık bilinci kazanmasına ulus büyüklerini tanımasına ve ulusal kültür değerlerini benimsemesine çalışmak ilk hedeflerdir... Aile ve çevre ilişkileri öğretilerek toplumla bütünleşebilmesini sağlamak diğer önemli amaçlardır... Ayrıca beslenme, spor, boş zamanların değerlendirilmesi, doğa ve hayvan sevgisi, ana dili bilincinin kazandırılması, kitap ve okul

sevgisi, nitelikli müzik zevkinin geliştirilmesi gibi konularda çocuğa katkı sağlamak gibi amaçlarda gözönünde bulundurulmuştur. (TRT, 1989, 24-25)

Bu ilke ve hedefler arasında dikkat çeken bir başka özelliikte yurt dışından kesin dönüş yapan işçi çocuklarının ülkemiz koşullarına uyum sağlamaları için çaba harcanmasıdır. (TRT, 1990, 27)

3-Öncelikle İşlenecek Konular: TRT genel yayın planında bu bölüm ilköğretim ve ortaöğretim çağı çocuklarına olmak üzere iki bölümde toplanmıştır. İlgili kuruluşlarla yapılacak işbirliği ve araştırma sonucunda belirlenen konular işlenecektir.

a-İlköğretim çağında bulunan çocuklara yönelik konular; Atatürk, Türk büyükleri, kitap ve çocuk, okuma sevgisi, beslenme ve sağlık eğitimi, çocuk ve sanat, atasözlerimiz, müzik, resim, bale gibi.

b-Ortaöğretim çağı çocuğuna yönelik konular; Atatürk ilke ve devrimleri, Cumhuriyetimiz, lâiklik, sanat ve edebiyat, bilim teknik ve insan, düşünceye saygı, ulusal hikayelerin işlendiği çizgi filmler, dramalar gibi. (TRT, 1989, 25-26)

Burada konumuzla ilgili önemli bir nokta hemen dikkatimizi çekiyor. 1989 yılı TRT genel yayın planında okulöncesi çocuklara yönelik programların ayrı bir başlık altında toplanmadığını, yani konunun bu bağlamda özel olarak ele alınmadığını görüyoruz. Yine 1989 yılı genel yayın planında açıklanan, "1987-1988" yıllarında radyo ve televizyondan hangi programların hazırlandığına göz atalım. Bu programların 4-12 yaş grubuna yönelik olduğu belirtilmiştir. (TRT, 1989, 24)

"R-1 ve R-2'de; Çocuklarla Başbaşa, Çocuk Saati, Çocuğun Dün-yası, Çocuk Bahçesi, Haftanın Çocuk Şarkısı" gibi periyodik programların yayınına devam edilmiştir. Ayrıca R-1'de yayınlanan ortak ve bölgesel kuşak programlarında da çocuklara yönelik köşelere yer verilmiştir."

Yine aynı plandan televizyon çocuk programlarını belirtelim; "TV-1'de Cumartesiden Cumartesiye, Az Gittik Uz Gittik, Rüzgar Gülü, Bizimle Oynar mısınız, Korkuluk ve Kelebek, Cingöz ve Cimcime, Bir Varmış Bir Yokmuş, Biz Bize ve Çocuk Kuşağı gibi programlarla çizgi filmler ve çocuklara yönelik dizilerin yayını gerçekleştirilmiştir. TV-2'de de, Merhaba Çocuklar ve ayrıca çizgi ve dizi filmler yayınlanmıştır."

Çocuk programlarının TRT tarafından belirlenen özelliklerini inceledikten sonra, TRT program dergilerinden son üç yıl içinde yayınlanan çocuklara yönelik programların genel bir dökümünü açıklayalım. Burada son üç yılda aynı aylarda yedi günlük yayın programı ele alınmıştır.

TV-1: 26 Kasım 1987 - 31 Aralık 1987

26 Kasım 1987 Perşembe: Walt Disney'in Harika Dünyası, Yayın Saati: 17.30-17.55.

27 Kasım 1987 Cuma: Polyanna, Yayın Saati: 17.30-17.55.

28 Kasım 1987 Cumartesi: Cumartesiden Cumartesiye, Yayın Saati: 10.01-13.00.

29 Kasım 1987 Pazar: Voltron, Yayın Saati: 10.01-10.25.

30 Kasım 1987 Pazartesi: He-Man, Yayın Saati: 17.30-17.55.

1 Aralık 1987 Salı: Rüzgar Gülü, Yayın Saati: 17.30-17.55.

2 Aralık 1987 Çarşamba: Az Gittik Uz Gittik, Yayın Saati 17.30-17.55.

Çocuk programlarından "He-Man, Voltron, Polyanna, Walt Disney'in Harika Dünyası" yabancı kaynaklı çizgi filmlerdir. Rüzgar Gülü, Cumartesiden Cumartesiye yerli kaynaklı yapımlardır. Az Gittik Uz Gittik ise TRT dışında hazırlanan yerli yapım bir çocuk

programıdır. Cumartesiden Cumartesiye programında da yabancı kaynaklı çizgi filmler vardır. Rüzgar Gülü ve Az Gittik Uz Gittik programında ise yerli kaynaklı çizgi film ve drama bölümü de bulunmaktadır.

Yukarıdaki verilerin ışığında ortaya şöyle bir sonuç çıkıyor. TRT televizyonunun hafta içi yaklaşık 10 saatlik yayın diliminde çocuklara ayrılan program süresi 25 dakika civarındadır. Hafta sonları ise 15 saati bulan yayın içerisinde cumartesi günleri bu süre 3 saate ulaşmaktadır. Pazar günleri ise yine 25 dakikayla sınırlıdır.(TRT, Program Dergisi, 1987)

TV-1: 25 Kasım 1988 - 31 Aralık 1988

25 Kasım 1988 Cuma : Çocuk Kuşağı 1, Yayın Saati:10.15-11.45

Çocuk Kuşağı 2, Yayın Saati:16.25-18.00

26 Kasım 1988 Cumartesi : Cumartesiden Cumartesiye,

Yayın Saati: 10.05-12.15

Yediden Yetmişyediye, Yayın Saati:12.15-13.00

27 Kasım 1988 Pazar : Çocuk Klâsikleri, Yayın Saati:9.15-10.15

28 Kasım 1988 Pazartesi : Çocuklar İçin 1, Yayın Saati:10.15-11.45

Çocuklar İçin 2, Yayın Saati: 16.25-18.00

29 Kasım 1988 Salı : Çocuklar İçin 1, Yayın Saati:10.15-11.45

Çocuklar İçin 2, Yayın Saati:16.25-18.00

30 Kasım 1988 Çarşamba : Çocuklar İçin 1, Yayın Saati:10.15-11.45

Çocuklar İçin 2, Yayın Saati:16.25-18.00

1 Aralık 1988 Perşembe : Çocuklar İçin 1, Yayın Saati:10.15-11.45

Çocuklar İçin 2, Yayın Saati:16.25-18.00

Hafta içi günlerde açılış saati: Sabah: 7.00 Kapanış: 12.00

Öğleden sonra: 15.00 Kapanış:24.00

Hafta sonundaki günlerde açılış: Cumartesi: 10.00-01.30

Pazar: 9.00-24.00

Toplam süre: 15 saat.

Bu dönemde dikkati çeken çocuklara yönelik yayın süresinin artmasıdır. Hafta içinde bu süre ortalama 3 saattir. Hafta sonlarında Cumartesi günleri 3 saat, Pazar günleri ise 1 saattir.

Çocuklar İçin programı yerli yapımdır. İçinde yine yabancı kaynaklı çizgi filmler yayınlanmıştır. Cumartesiden Cumartesiye programı yayın süresi azalmasına rağmen devam etmektedir. Yeni bir program, küçükler kadar büyüklerin de ilgiyle izledikleri TRT dışında hazırlanan 7'den 77'ye programıdır. Pazar günleri yayınlanan ünlü Çocuk Klâsikleri ise, dramatik olarak hazırlanan yabancı kaynaklı bir programdır. (TRT, Program Dergisi, 1988)

TV-1: 26 Kasım 1989 - 31 Aralık 1989

26 Kasım 1989 Cuma : Susam Sokağı, Yayın Saati: 9.50-10.20

Öğleden sonra: Çocuklar İçin + Susam

Sokağı Yayın Saati:16.30-18.00

27 Kasım 1989 Cumartesi : Cumartesiden Cumartesiye, Yayın Saati:10.10-12.00

28 Kasım 1989 Pazar : 7'den 77'ye, Yayın Saati:12.15-13.00

29 Kasım 1989 Pazartesi : Susam Sokağı, Yayın Saati:9.50-10.20

Çocuklar İçin + Susam Sokağı

Yayın Saati: 16.30-18.00

30 Kasım 1989 Salı : Susam Sokağı, Yayın Saati:9.50-10.20

Çocuklar İçin + Susam Sokağı

Yayın Saati: 16.30-18.00

31 Kasım 1989 Çarşamba : Susam Sokağı, Yayın Saati:9.50-10.20

Çocuklar İçin + Susam Sokağı

Yayın Saati: 16.30-18.00

1 Aralık 1989 Perşembe : Susam Sokağı, Yayın Saati:9.50-10.20

Çocuklar İçin + Susam Sokağı

Yayın Saati:16.30-18.00

Hafta içinde toplam yayın süresi 17 saattir. Cuma günleri bu süre 18,5 saattir. Cumartesi ve pazar günleri ortalama yayın süresi 17 saattir. Hafta içinde çocuk programlarının süresi 2 saattir. Cumartesi günleri bu süre 2 saattir. Pazar günleri ise 45 dakikadır.

Bu yayın döneminde "Susam Sokağı" programı sabahları ve akşam üzeri olmak üzere iki defa yayınlanmaktadır. Barış Manço'nun programı ise pazar gününe kaydırılmıştır. Çocuklar için ve Cumartesiden Cumartesiye programında yabancı kaynaklı çizgi filmler devam etmektedir. Ayrıca şiir, magazin köşeleri, kukla bölümü, çocuk koroları, kısa oyunlar, hikayeler bu programın diğer bölümleridir.(TRT, Program Dergisi, 1989).

4- Dünya'da Susam Sokağı Programları

Susam Sokağı, başta hazırlandığı Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere dünyanın birçok ülkesinde yayına girmiş ve büyük ilgi toplamıştır. Programın büyük ilgiyle karşılanmasının önemli nedenlerinden biri de maddi anlamda hiçbir özveriden kaçınılması ve bütünüyle profesyonel bir ekip ve profesyonel bir anlayışla ele alınmasıdır. (Çilenti, 1979, 153)

Farklı kültürlerle ve rejimlere sahip ülkelerde bile program umulanın üzerinde beğenilmiştir. "New Scientist" adlı televizyon der-

gisinde Susam Sokağı'nın hala gözde bir program olduğu ve birçok dünya ülkesinde yayınlandığı belirtilmektedir. Susam Sokağı programı Arapça olarak Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri Program Yapım Enstitüsü ve CTW'nin teknik desteğiyle ortaya konmuştur. Bu programlar Arapça konuşulan Afrika ve Ortadoğu ülkelerinde yayına girmiştir.

Programın ilk kez yayınlandığı ABD'de nasıl hazırlandığını ve nasıl ele alındığını genel özellikleriyle inceleyelim.

"Dünyada, biçimlendirme ve yetiştirmeye yönelik araştırma yoluyla hazırlanan ilk televizyon programı dizisi, Amerika Birleşik Devletleri'nde "Çocukların Televizyon Stüdyosu" (Childrens Television Workshop) adındaki bir kuruluş tarafından yapımına 1968'de başlanmış, ilk 18 ay yalnız ön araştırmayla ve dizinin hazırlanmasında görev alan personelin iş içinde yetiştirilmesiyle geçmiştir. Hazırlanan 130 saatlik dizi 1972'de tamamlanmıştır. Sadece 100'den fazla uzman ve danışmanın ve bir o kadar da teknik elemanın görev aldığı dizi önce Amerika'da çocuklar ve eğitimcilerle, veliler tarafından çok beğenilmiş, sonra da ünü dünyaya yayılmıştır. 8 milyon dolardan fazla paraya mal olan bu dizi, okul öncesindeki Amerikan çocuklarının %90'ı tarafından izlenmekte olup, tamamen o yaş çocuğunun ihtiyaçlarına cevap veren, eğlendirerek eğitim yapan, en titiz eğitimciler ve psikologlar tarafından bile eleştirilecek ve beğenilmeyecek bir tarafı bulunmayan örnek gösterilecek bir ekip çalışması ürünüdür" (Horwitz ve O'Connors, 1973 ve Palmer 1974; Çilenti, 1979, 152-153).

"Bu güçlü program, tamamlanmasından bir yıl sonra, 1973'te dünyanın 35 ülkesinde yayınlanmaya başlamıştı. Bugün bütün dünyada, blok, renk, dil, rejim farkları olan 50'den fazla ülkenin çocuklarını eğitmeye devam etmektedir. Kuşkusuz ki dizinin bu kadar başarılı olması,

"biçimlendirme ve yetiştirmeye yönelik araştırma" yönteminden ve çağ-
daş program yetiştirme tekniklerinden iyi yararlanmasını bilen ve tam
bir eşgüdüm içinde çalışmalarını sürdüren bir ekibin ürünü olmasın-
dandır" (Horwitz ve O'Connor, 1973 ve Palmer 1974; Çilenti, 1989,10).

"Tabandan kaynaklanan, daha ucuz ve amatörce program yapımına
yönelik eğilimin yanısıra, birde yönetim otoritelerinden kaynaklanan
eğilim vardır. Bu eğilim yapım ve yayın konularında daha büyük harca-
malar yapılması ve profesyonelliğe ağırlık verilmesi doğrultusunda
yetiştirilmiştir. Örneğin, Children's Television Workshop tarafından
"Sesame Street" programının yapımı ve bu programda rol alan yapım-
cılar. Böyle bir eğilimin ürünü olan Sesame Street programından yay-
gın eğitimcilerin öğreneceği çok şey vardır; bu program düzenli ola-
rak on milyon okulöncesi Amerika'lıyı ekran başına çekmekte ve bun-
lara ev ortamında öğretim yapmaktadır"(Özdil, 1985, 81).

"Sesame Street'ten alınacak başlıca ders, programın stili ve
içeriğinden ziyade bu programların geliştirilmesi için izlenen süreç-
ten kaynaklanmaktadır. CTW, okulöncesi eğitim, iletişim araştırması
ve çocuk programları alanlarında var olan en iyi yetenekleri kullan-
mıştır. Yapımcıların yaratıcı ve artistik sezgileri programın ger-
çekleştirilmesinde başlıca öğelerden biri olmakla beraber, bu sezgi-
lerin yapıma ilişkin kararlar için yeterli dayanak olamayacağına
inanılıyordu" (Özdil, 1988, 82).

"Children's TV Workshop programlar yayınlanmadan önce onun
her bir parçasıyla teker teker etkin bir biçimde ilgilenmiştir.
Bölümler dikkatlice ekrana yansıtılmış, gözden geçirilmiş, uzmanlar-
ca ve çocuklarca izlenmiştir. Amaç, eğitimsel amaçların başarılı
olup olmadığını anlamaktır. Yine, hedef kitleye anketler uygulamış-
lardır. Anket program yayınlanmadan önce yapıldığı için o programa

katkı getirebilmiştir. The Children's TV Workshop programlarının öğretme etkinliğini ölçmek üzere başka çalışmalar da yapmış ve dizilerden çocukların neler öğrendiğini bulmaya çalışmıştır. Program okullarda yayınlanırken, araştırmacılar, tepkileri, öğretmenlerin fikirlerini ve çocukların yorumlarını kontrol etmişlerdir. 1970-71 yıllarında değerlendirme sonuçlarının bulgularına göre, Susam Sokağı'nın küçük izleyicileri izleme deneyimlerinin sonucu büyük kazançlar sağlamışlardır" (Tetik, 1987, 51-52).

Susam Sokağı programında okulöncesi çocukların gelişimine yönelik hedeflerden, sağlık hedeflerinin nasıl ele alındığını kısaca inceleyelim;

Okulöncesi çocuklara sağlık bilgileri için televizyon bize özgün faydalar sağlar. Sağlık konusunun iyi anlatılması çok önemlidir. Önemli bir sorun ise sağlık konusunun sıkıcı olmasıdır. Çok sayıda bilgi ve görüş noktası içeren bir konudur. Sağlık hedefleri ve öncelik sıralaması mutlaka belirlenmelidir. Bir diğer sorun ise, bazı sağlık bilgilerinin teknik yapısının, yazarlar ve yapımcılar için zor olmasıdır. Yazarlar ve yapımcılar verilen mesajları okulöncesi çocuklar için doğru olarak basitleştirebilmelidir. Susam Sokağı'nda sağlık hedeflerinin planlanmasında araştırmacılar ve yapımcılar; sağlık konusunda uzman danışmanlarla ve doktorlarla bir araya gelerek konuyu ele almış ve incelemişlerdir. (Dennis, 1987, 10)

Meksika'da Susam Sokağı Programları:

Susam Sokağı programının yayınlandığı ülkelerden biri de Meksika'dır. Meksika halkı bizden çok farklı bir kültürel yapıya sahiptir. Ancak gelişmişlik düzeyi ve ekonomik yapı yönünden aramızda bir çok ortak yön bulunmaktadır. "Plazo Sesamo" adıyla yayınlanan bu programla ilgili çalışmaları inceleyelim.

"Plazo Sesamo" 1971 yılında özgün bir biçimde yeniden hazırlanarak Meksika'da yayına girdi. Program bütünüyle Lâtin Amerika kültürüne göre uyarlanmış, Meksika halkının toplumsal değerleri gözönünde bulundurulmuş ve yeniden hazırlanmıştır. Plazo Sesamo hazırlanırken eğitimciler, psikologlar, psikiyatristler ve dil uzmanları ortak bir çalışma içine girmişlerdir. Programın planlanması ve biçimsel öğeleri üzerinde yoğun bir çalışma yapılmıştır. Özellikle biçimsel unsurlar belirlenirken, okulöncesi çocuklar üzerinde yoğun deneyler yapılmıştır. Hedef kitleye ve özellikle eğitime katkıda bulunacak etkinliklerin belirlenmesi için kapsamlı araştırmalar yapılmıştır. (Reyes, 1981, 31)

Programla ilgili çeşitli deneyler yapılmıştır. Bunlardan ilki Mexico City'deki bir gündüz yuvasında gerçekleştirilmiştir. Yaşları 3-5 arasında değişen 221 çocuk yaş ve cinsiyet açısından eşit olarak bölünmüş ve gelişigüzel deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Ayrıca çocukların "üç" farklı gelir düzeyinden olmasına özen gösterilmiştir. (Yoksul, ortahalli, zengin). Deney gruplarındaki çocuklar programları 50 dakikalık bölümler halinde haftada beş gün, saat 15'ten 16'ya kadar izlemişlerdir. Bu izleme 130 programlık tüm serinin yayın süresi olan altı ay boyunca devam etmiştir. Kontrol grubuna ayrılan çocuklar ise, eğitim amaçlı olmayan televizyon yayınlarını ve çizgi filmleri ayrı bir odada seyretmişlerdir. Televizyon cihazları çocukların rahatça izleyebilecekleri bir şekilde yerleştirilmiştir. (Reyes, 1981, 31)

Plazo Sesamo'yu izleyen çocuklarla, sadece çizgi filmleri izleyen çocuklar arasında yapılan testlerde, deney grubundaki çocukların altı aylık dönem boyunca kontrol grubundaki çocuklardan daha başarılı oldukları görülmüştür.

Ana sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

1-Plazo Sesamo'yu izleyen her yaş grubundaki çocukların genel bilgi, sayılar, harfler, kelimeler ve sınıflanmış yetenekler de, bu dönem boyunca sadece çizgi filmi izlemiş kontrol grubundaki çocuklardan daha başarılı oldukları gözlenmiştir.

2-Plazo Sesamo'nun izleyicilerinin üç test üzerinde yoğunlaştıkları görülmüştür. Bunlar; genel bilgilenme, sayılar, harfler ve kelimeler.

3-Plazo Sesamo izleyicilerinin dil açısından, kontrol grubundaki çocuklardan daha başarılı oldukları görülmüştür.

4-Üç yaşındaki deney grubundaki çocukların, kontrol grubundaki çocuklardan genel bilgilenme, ilişkiler ve şekil yönünden daha farklılık gösterdikleri görülmüştür.

5-Deney ve kontrol grubu arasındaki fark, altı aylık süreç boyunca artmaya devam etmiştir.

6-Plazo Sesamo'yu dikkatli seyreden çocuklar, dikkati dağınık çocuklardan testlerde daha başarılı olmuşlardır.

7-Deney grubundaki çocukların programı devamlı izleyenler, düzensiz izleyenlerden daha başarılı olmuşlardır. (Reyes, 1981,31-32)

SORUN

Günümüz Türkiye'sinde okulöncesi çocukların eğitimine fazla önem verildiği söylenemez. Okulöncesi olarak tanımlanan 0-6 yaş grubu içinde yer alan çocukların ilk eğitimlerini ailelerinden aldığını söyleyebiliriz. (Ünlü, 1989, 359) Ülkemizde 0-6 yaş grubu çocukların bakım ve eğitimiyle ilgili olarak kreş ve yuva gibi kurumların yeterince yaygınlık kazanmadığını söylemek mümkündür. Genellikle, bu yuva ve kreşlere giden çocukların anne-babalarını çalışan kesim oluşturmaktadır. Diğer yandan özel yuva ve kreşlerin aile bütçelerini sarsması nedeniyle, çalışan kesimin büyük çoğunluğunun çocuklarını özel yuva-kreşlere gönderemediği de bir gerçektir. Bu nedenle çocukların okulöncesi dönemlerini, ebeveynlerinin yanında tamamlamak zorunda kaldıklarını ya da konumuzla ilişkili olmayan bakıcı kadınlarla birlikte geçirdiklerini söyleyebiliriz. (Üstünoğlu, 1987, 19)

Çocukların büyük bir çoğunluğunun okulöncesi dönemlerini ebeveynlerinin yanında, bir kısmının da kreş ve yuvalarda tamamladığını belirtmiştik. Okulöncesi eğitimin gerekliliği nedeniyle, çocuklara okula hazırlamakta konuyla ilişkin programların sunulmasında kitle iletişim aracı olarak televizyona büyük görevler düşmektedir. Yetişkinlerin eğitiminde televizyonun yadsınmaz önceliği nedeniyle, çocukların eğitim yaşamlarında da önemli rol alması gerektiğini burada vurgulamak zorundayız.

Ülkemizde bilindiği gibi radyo-televizyon yayıncılığı devlet tekelinde bulunmaktadır. TRT'nin yayıncılık anlayışı "farklı kanallarla yayın yapmasına karşın" son gözlemde alternatifsiz yayıncılıktır. TRT televizyonunun çocuklara yönelik programların hazırlanmasın-

da büyük bir ciddiyetle üzerinde durması gerekmektedir. Bu durum televizyon çocuk programı yapımcılarının sorumluluğunu bir kat daha arttırmaktadır.

Çocuk programları üretenler, hedef kitlelerini çok iyi tanımak zorundadırlar. Çocuklara yönelik televizyon yayıncılığı çok değişik özellikleri olan bir yayıncılıktır. Onları hem eğlendirip hem de eğitmek ayrı bir programcılık anlayışını gerektirmektedir.

Okulöncesi çocukların gelişim ve eğitimine yönelik televizyon programlarının önemi yadsınmaz bir gerçeklik taşır. Bu amaçla söz konusu hedef kitle gözönüne alınarak yapılması tasarlanan programların üzerinde özen göstermek gerekiyor. Ülkemizde okulöncesi çocukların gelişimine ilişkin kurumların yetersizliği nedeniyle televizyon programları önem kazanmaktadır. Okulöncesi çocukların gelişiminde ve eğitiminde, televizyon yayınlarının arttırılması ve nitelikli programların üretilmesi gerekmektedir.

Okulöncesi çocuklara yönelik olarak hazırlanan "Susam Sokağı" programı bu hedef kitlenin gelişimine ve eğitimine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Susam Sokağı programının bu yaş grubu çocuklarının gelişimine ve eğitimine sağlayacağı katkılarla bu sorunun çözümünde yardımcı olması düşünülebilir.

AMAÇ

Bu araştırmanın amacı, okulöncesi çocuklara yönelik televizyon programlarına örnek olarak ele aldığımız "Susam Sokağı" programlarının incelenmesidir.

Araştırmada,

1-"Susam Sokağı" programlarında, çocuğun gelişim hedeflerinin nasıl ele alındığı incelenecektir.

2-"Susam Sokağı" programında bilişsel gelişime katkıda bulunurken televizyon programcılığı açısından nelere dikkat edildiği araştırılacak, biçim ve içerik incelemesi yapılacaktır.

3-"Susam Sokağı" kahramanlarının (tip ve karakterlerin) programda ne tür işlevler üstlendikleri saptanmaya çalışılacaktır. Bu kahramanlar aracılığıyla, çocuğun gelişimine yönelik hangi eğitsel mesajların aktarılmak istendiği belirlenecektir.

ÖNEM

Bu çalışma, okulöncesi çocuklara yönelik televizyon yayınları açısından önem taşımaktadır. 0-6 yaş arası okulöncesi dönem, çocuğun gelişimindeki çok önemli bir dönemdir. Bu hedef kitleye üretilecek programlar özenle ve uzman denetiminde hazırlanması gereken programlardır. "Susam Sokağı" programı gerek yapım öncesi ve yapım sırasındaki çalışmalarıyla uzun bir dönemi kapsamıştır. Okulöncesi çocuklarına yönelik ilk eğitim ağırlıklı yayınlardan biri olması nedeniyle, bu konuda bundan sonra çalışma yapacak televizyon yapımcıları ile eğitimcilerine bir model oluşturabilir.

Bu tür bir çalışmayı bundan sonra gerçekleştirecek olanların tümüyle bu programı taklit etmeleri düşünülemez. Ancak programı incelediğimizde, televizyon çocuk programı yapımcılarına "ne yapımları ve nasıl yapımları" konusunda bir örnek olabilir. Bu çalışma, okulöncesi çocuklara yönelik yerli yapımların nasıl geliştirilebileceği konusunda bir fikir verebilir.

SAYILTILAR

Bu çalışma sırasında en genel çizgileriyle esas alınan sayılıtlar şunlardır.

1-İnsanın gelişiminde, çocukluk döneminin ve bilişsel gelişiminin etkileri büyüktür. Bilişsel gelişim süreci onun bütün yaşamını etkileyecek bir dönemdir.

2-Çocuk eğitimi, eğitim sürecinin en önemli ve üzerinde yoğunlukla durulması gereken dönemini oluşturmaktadır.

3-Günümüzde televizyon, eğitim sürecinde önemli rolü olan bir kitle iletişim aracıdır.

4-Televizyonun çocukların dünyasında çok önemli bir yeri vardır. Bu bağlamda çocuklara yönelik televizyon yayını yapmak en az yetişkinlere yönelik yayın yapmak kadar önemlidir.

5-Türkiye'de çocuklara yönelik televizyon yayını genel yayın içinde yetersiz ve süre olarak kısadır. Bu yayınların arttırılması gerekir.

6-Okulöncesi çocuklara yönelik televizyon yayınları genel çocuk yayınları içinde ayrı olarak ele alınmalıdır. Bunu yaparken örnek alınması gereken programlar vardır. "Susam Sokağı" bu konuda örnek teşkil edebilecek bir niteliğe sahiptir.

SINIRLILIKLAR

1-Bu araştırma, çocuk programları içersinde "Susam Sokağı" programı ile sınırlıdır. Bu araştırmada, periyodik "Susam Sokağı" programının, 5 Aralık-21 Aralık 1989 tarihleri arasındaki bölümleriyle sınırlıdır. TRT televizyonunda yayınlanan 13 program incelemeye alınmıştır.

2-Çocuğun gelişim sürecinde okulöncesi dönem ile sınırlıdır.

3-"Susam Sokağı" programında çocukların gelişimine yönelik hedef gruplarıyla sınırlıdır.

BÖLÜM II

YÖNTEM VE TEKNİKLER

Bu araştırma okulöncesi çocuklara yönelik televizyon programlarının oluşturulmasına, bir örnek program olarak "Susam Sokağı"nda çocukların gelişim hedeflerinin nasıl ele alındığının biçim ve içerik yönünden incelenmesidir.

1-Veriler ve Toplanması

Bu araştırmada ilk aşamada kuramsal bir çalışma yapılmıştır. Konuyla ilgili kaynak incelemesine gidilmiştir. Çocuk ve gelişimi, çocuk ve televizyon, TRT çocuk yayınları ve genel yayın planları taranarak bilgi edinilmiş ve çalışmanın kuramsal temeli oluşturulmuştur.

İkinci aşamada "Susam Sokağı" programları televizyon yayınından video kasetlere kaydedilmiştir. Video kasetlerdeki 5 Aralık 1989-21 Aralık 1989 tarihleri arasındaki programlar üç ana bölüm altında incelenmiştir.

Bunlar;

1-Stüdyo çekimleri,

2-Animasyon (çizgi film, kukla, gölge oyunu),

3-Dış mekan çekimleri olarak incelenmiştir.

Otuz dakikalık programlar, stüdyo, animasyon ve dış çekimler olarak 1'den 20'ye kadar sıralanmıştır.

Programlardaki çocuğun gelişimine yönelik hedefler belirlenmiştir. Programdaki okulöncesi çocuğun gelişimine yönelik hedefler üç grup altında toplanmıştır.

1-Bilişsel gelişim hedefleri

2-Sosyal gelişim hedefleri

3-Sağlık gelişim hedefleri.

Stüdyo, animasyon ve dış çekim görüntülerinin çocuğun hangi gelişim hedefine yönelik hazırlandığı belirlenmiştir.

İkinci inceleme bölümünde stüdyo bölümlerinde yer alan programın ana kahramanları incelenmiştir. Bu kahramanların çocuğun gelişimine yönelik nasıl bir katkıda bulunduğu saptanmaya çalışılmıştır. Bu kahramanların birbirleriyle olan ilişkileri de çocuğun gelişim hedefleri açısından ele alınmıştır.

2-Evren ve Örneklem

Susam Sokağı programının "Ekim 1989 ile Nisan 1990" tarihleri arasında yayınlanan 130 adet bölümü araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Evreni oluşturan programlar birbirinden bağımsız bölümlerden oluşmaktadır.

Araştırmanın örneklemi ise "5 Aralık 1989 ile 21 Aralık 1989" tarihleri arasında TRT Televizyonu'nda yayınlanan tesadüfi olarak seçilen 13 programdır.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde 5 Aralık-21 Aralık 1989 tarihleri arasında yayınlanan, "Susam Sokağı" programlarının incelenmesi sonucu ulaşılan bulguların ve bulgularla ilgili yorumların sunulması amaçlanmıştır.

"Susam Sokağı" programlarının incelenmesi için örneklem olarak alınan 13 program sırasıyla izlenmiştir. Her program stüdyo çekimleri, animasyonlar ve dış çekimler olarak üç ayrı bölüm altında toplanmıştır. Bu incelemede 0-6 yaş grubu içersinde yer alan okulöncesi çocuklara, gelişim hedeflerinden hangisinin verilmek istendiği izlenen programlarda belirlenmiştir.

İkinci kısımda ise, "Susam Sokağı" programında yer alan ana kahramanlar belirlenmiştir. Stüdyo bölümlerinde yer alan bu kahramanların çocukların hangi gelişim hedeflerine yönelik olduğu saptanmış ve içerik çözümlemesi yapılmıştır. Okulöncesi çocukların gelişimine ve eğitimine programlarda, kahramanlar aracılığıyla nasıl katkı sağlandığının belirlenmesine çalışılmıştır.

A-"Susam Sokağı" Programlarının İçerik ve Biçim Yönünden
İncelenmesi (Gelişim Hedefleri Yönünden)

Bölüm: 1

2-5 Aralık 1933 Tarihli "Susam Sokağı" Programı

1- Stüdyo Çekimi	Kahramanlar: Zehra Teyze, Minik Kuş
Öğretilen: Ağırlık Ölçüsü, kg, 1 kg.
Mekan: Susam Sokağı
Bilişsel Gelişim Hedefi.
2- Animasyon;
çizgi film	Öğretilen: 3 sayısı,
Görüntüde: 3 penguen
Bilişsel Gelişim Hedefi
3- Dış Çekim
(CTW Arşivi)	Öğretilen: Yüzme dersi
Görüntüde: bayan hoca, çocuk, havuz.
Bilişsel Gelişim Hedefi
4- Animasyon;
kukla	Görüntüde: Kız çocuğu
Sosyal Gelişim Hedefi
5- Animasyon
çizgi film	Öğretilen: Başkaları, başkalarının yanında
Görüntüde: İki şapkalı yılan, kaktüs
Bilişsel Gelişim Hedefi
6- Stüdyo çekimi	Kahramanlar: Kırpık, Tahsin Usta
Sosyal Gelişim Hedefi
7- Animasyon;
Çizgi film
(CTW Arşivi)	Görüntüde: Kediler, müzik aleti kullanıyorlar
Öğretilen: Uyum, işbirliği, birlikte müzik aleti kullanmak
Sosyal Gelişim Hedefi

- 8- Animasyon;
kukla
Görüntüde: Kız çocuğu, jimnastik yapıyor
Sağlık Gelişim Hedefi
- 9- Dış Çekim
(CTW Arşivi)
Öğretilen: 3 sayısı
Görüntüde: 3 zenci çocuk, 3 kedi, 3 kadın.
3 kayak yapan çocuk, 3 yunus
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 10- Stüdyo Çekimi
Kahramanlar: Kırpık, Sabiha Hanım
Sağlık Gelişim Hedefi
- 11- Animasyon;
çizgi film
Öğretilen: Ş harfi (Şapka)
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 12- Animasyon;
kukla
Öğretilen: Deniz kenarındaki şehirler
(Antalya, Zonguldak)
Görüntüde: Kız çocuğu, gemi, gemici
- 13- Dış çekim
(CTW arşivi)
Öğretilen: Alışveriş
Görüntüde: Hızlanan görüntüler, hızlanan
görüntüyle alışveriş, süpermarkette
alışveriş
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 14- Animasyon;
Kukla
Öğretilen: Piyano
Kahramanlar: Susam Sokağı Muhabiri Kurbağacık,
Çılgın Mucit
Bilişsel Gelişim Hedefi

- 15- Animasyon;
çizgi film
- Öğretilen: Ölüm tehlikesi levhası
Görüntüde: Kurukafa işareti, tehlike işareti
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 16- Animasyon;
kukla
- Öğretilen: Elmalı, cevizli, kuru üzümlü
kurabiye
Kahramanlar: Kurabiye Canavarı, Edi
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 17- Stüdyo Çekimi
- Öğretilen: Ölüm tehlikesi levhası, kurukafa
işareti, elektrik kutusundaki işaret,
çarpma tehlikesi.
Kahramanlar: Hakan, Zeynep, Nihat Amca,
Zehra Hanım, Tahsin Usta.
Bilişsel Gelişim Hedefi

- 7- Stüdyo Çekimi Kahramanlar: Nihat Bey, 2 çocuk
Görüntüde: 4 çocuk, 4 kapı, 4 pencere,
4 tekerlek
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 9- Dış Çekim Öğretilen: Hız ve hareket
Görüntüde: Hızlanan dalgalar, hızla giden
otobüs, hızlı bardak yıkama, hızlı yemek
yeme, hızlı para sayma, hızlı soğan kesme
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 10- Animasyon;
Çizgi Film Öğretilen: Aşama, aşama kız çocuğu resmi
çiziliyor
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 11- Animasyon;
Kukla Kahramanlar: Tüylü Dost Açık göz, Sihirbaz
Özpokus
Öğretilen: Havuç yemeğini sevmek
Sağlık Gelişimi Hedefi
- 12- Animasyon;
Çizgi Film Öğretilen: Yüksek-Alçak
Görüntüde: Kitaplar, Fatma, Ayşe
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 13- Dış Çekim Görüntüde: Kız çocuğu, okul çantası
Sosyal Gelişim Hedefi
- 14- Animasyon;
Çizgi Film Öğretilen: T harfi
Görüntüde: Top, çocuk
Bilişsel Gelişim Hedefi

- 15- Animasyon;
Kukla
Öğretilen: Hız ve hareket
Görüntüde: 3 kukla, hareketli şarkı, hızla ağlayan çocuklar
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 16- Animasyon;
Çizgi Film
Öğretilen: 4 sayısı
Görüntüde: 3 yavru, 1 ana ördek
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 17- Animasyon;
Kukla
Öğretilen: Havuç yemeğini sevmek
Görüntüde: İhtiyar oduncu, diğer oduncular, ayı
Sağlık Gelişim Hedefi
- 18- Animasyon;
Çizgi Film
(CTW Arşivi)
Öğretilen: T harfi (siyah-beyaz)
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 19- Stüdyo Çekimi
Kahramanlar: Kırpık
Görüntüde: Sokakta akşamın oluşu
Sosyal Gelişim Hedefi

Bölüm: 3

7 Aralık 1989 Tarihli "Susam Sokağı" Programı

1- Stüdyo Çekimi	Kahramanlar: Hakan, Zeynep, Sabiha Hanım
Mekan: Sokak	Öğretilen: Kahvaltı etmenin önemi
	Sağlık Gelişim Hedefi
2- Animasyon;	Öğretilen: Üçgen (Geometri)
Çizgi Film	Görüntüde: Kurşunkalem, çekiç
	Bilişsel Gelişim Hedefi
3- Animasyon;	Kahramanlar: Edi ile BÜDÜ
Kukla	Öğretilen: Korku
	Sosyal Gelişim Hedefi
4- Animasyon;	Öğretilen: Hafif, Ağır
Çizgi Film	Görüntüde: Bilgin ve Avcı (tüy-demir)
	Bilişsel Gelişim Hedefi
5- Dış Çekim	Öğretilen: Çevre ve hareket
	Görüntüde: Dikiş makinası, arabaların yolu,
kayakçı, karton, akordion
	Bilişsel Gelişim Hedefi
6- Animasyon;	Öğretilen: U harfi
Çizgi Film	Görüntüde: U harfi (siyah-beyaz)
(CTW Arşivi)	Bilişsel Gelişim Hedefi
7- Animasyon;	Öğretilen: U harfi
Kukla	Görüntüde: Ayşe U harfini gösteriyor
	Bilişsel Gelişim Hedefi

- 8- Stüdyo Çekimi Kahramanlar: Kırpık, Minik Kuş, Nihat Bey
Öğretilen: Çekinmeden bilmediğiniz şeyleri sorun, öğrenin.
Sosyal Gelişim Hedefi
- 9- Animasyon;
Çizgi Film Öğretilen: 5 sayısı
Görüntüde: Çiçekler, kelebek
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 10- Animasyon;
Kukla Kahramanlar: Haber Muhabiri Kurbağacık,
Çılgın Mucit
Öğretilen: Lastik bot, çizme
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 11- Animasyon;
Çizgi Film Öğretilen: Ağız (konuşmak için)
Burun (Koku almak için), Kulak (Duymak için)
Görüntüde: Ağız, burun, kulak
Bilişsel Gelişim Hedefi - Sağlık Gelişim Hedefi
- 12- Animasyon;
Kukla Kahramanlar: Haber Muhabiri Kurbağacık
Öğretilen: Üçgen (Geometrik Şekiller)
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 13- Animasyon;
Çizgi Film Öğretilen: Ü harfi
Görüntüde: Ü harfi
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 14- Dış Çekim
(CTW Arşivi) Öğretilen: İtfaiyeci ve itfaiye arabası
Bilişsel Gelişim Hedefi

- 15- Animasyon;
Çizgi Film
- Öğretilen: 5 sayısı
Görüntüde: 1'den 12'ye kadar sayılar ekrandan geçiyor
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 16- Dış Çekim
(CTW Arşivi)
- Öğretilen: Pelikan Kuşu
Görüntüde: Pelikanlar
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 17- Stüdyo Çekimi
- Kahramanlar: Hakan, Minik Kuş, Zeynep
Öğretilen: Yerçekimi, herşeyin atınca yere düşmesi
Görüntüde: Topun atılınca yere düşmesi
Bilişsel Gelişim Hedefi

- 7-Animasyon;
Çizgi Film
Öğretilen: 6 sayısı
Görüntüde: 6 maymun
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 8- Stüdyo Çekimi
Kahramanlar: Kırpık, Hakan
Öğretilen: Kısa, uzun, daha uzun, en uzun
Görüntüde: Kalem kutusu ve kalemler
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 9- Animasyon;
Çizgi Film
Öğretilen: Ayaklar
Görüntüde: Ayak
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 10- Animasyon;
Kukla
Öğretilen: Yemeklerin yenme sırası
Görüntüde: Açıköz Müşteri, Garson Cavit
yemekler, çorba, rosto, tatlı
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 11- Animasyon;
Çizgi Film
Öğretilen: Kare (Geometri)
Görüntüde: Ev, valiz, televizyon, küp şeker
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 12- Dış Çekim
Öğretilen: Paket lastiğinin çeşitli kullanımı
Görüntü: Ev, kadın, kedi, çiçek, çocuk, paket,
cadde, kız
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 13- Animasyon;
Çizgi Film
Öğretilen: Kaplumbağa, (hayvanların tanıtımı)
Görüntüde: Sevimli bir kaplumbağa
Bilişsel Gelişim Hedefi

- 14- Animasyon;
Çizgi Film
- Öğretilen: Ses ve ritm.
Görüntüde: Çekiç, testere, matkap, buldozer
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 15- Stüdyo Çekimi
- Öğretilen: Yardım, işbirliği, sorumluluk
Kahramanlar: Tahsin Usta, Hakan, Nihat Amca
Sosyal Gelişim Hedefi

- 8- Animasyon;
Kukla
Kahramanlar: Haber Muhabiri Kurbağacık
Öğretilen: Elektrik lambası kullanımı
Görüntüde: Alaaddin'in Sihirli Lambası, Ali
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 9- Animasyon;
Çizgi Film
Öğretilen: 8 sayı
Görüntüde: 8 kutup pengueni
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 10- Dış Çekim
Öğretilen: Sabun kullanımı
Görüntüde: El yıkamak için sabun, sabun
terzide işe yarıyor, çekmeceleri
kaydırırken
Bilişsel - Sağlık Gelişim Hedefi
- 11- Animasyon;
Çizgi Film
Öğretilen: Çiftlikte hayvanlar
Görüntüde: Horoz, inek, koyun, köpek, tavuk
domuz
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 12- Animasyon;
Kukla
Öğretilen: Sürpriz sözcüğü
Görüntüde: İki başlı kukla, pasta
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 13- Animasyon;
(Gölge Oyunu)
Öğretilen: Fil (Hayvan tanıtımı)
Görüntüde: Elini kullanarak gölgelerle
fil yaratma
Bilişsel Gelişim Hedefi

- 14- Animasyon;
Çizgi Film
Öğretilen: 8 sayısı ve saat
Görüntüde: Çeşitli hayvanlarla sekiz sayısı ve saatteki 12 rakamın gösterimi
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 15- Animasyon;
Kukla
Görüntüde: Şarkı söyleyen adam ve kuşlar
Sosyal Gelişim Hedefi
- 16- Animasyon;
Çizgi Film
Öğretilen: N harfi
Görüntüde: Siyah-beyaz N harfi
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 17- Animasyon;
Kukla
Öğretilen: Giyim, nasıl giyinileceği
Görüntüde: Kız çocuğu, mağaza, vitrin ve elbiseler, çanta, eşarp, şapka
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 18- Stüdyo Çekimi
Kahramanlar: Tahsin Usta, Kırpık, Sabiha Hanım
Sosyal Gelişim Hedefi

Bölüm : 6

12 Aralık 1989 Tarihli "Susam Sokağı" Programı

- 1- Stüdyo Çekimi Kahramanlar: Manav Zehra Teyze, Kırpık
Mekan: Sokak Öğretilen: Trafik işaretleri, dur işareti
Görüntüde: Dur levhası, çocuklar, Kırpık
trafik polisliği yapıyor
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 2- Animasyon;
Çizgi Film Öğretilen: Dikdörtgen (Geometri)
Görüntüde: Dikdörtgenin oluşumu
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 3- Animasyon;
Kukla Görüntüde: Kurbağalar şarkı söylüyorlar
Sosyal Gelişim Hedefi
- 4- Animasyon;
Çizgi Film Öğretilen: Kedi ve köpek
Görüntüde: Sarı Kedi, Benekli Köpek yarışıyorlar
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 5- Stüdyo Çekimi Kahramanlar: Zehra Teyze, Minik Kuş,
Tahsin Usta
Öğretilen: Meyvaların hangi şehirde yetiştiği, şeftali-Bursa; incir-Aydın gibi.
Görüntüde: Şeftali, elma, üzüm, kiraz, incir, muz, portakal
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 6- Animasyon;
Çizgi Film Öğretilen: O harfi
Görüntüde: Odun, ok, otobüs
Bilişsel Gelişim Hedefi

- 7- Dış Çekim Öğretilen: Halı dokuma (ritm ve tekrar)
Mekan: Bir Köy Görüntüde: Kız çocukları ve halı tezgahları
ilmik atma, taraklama, makasla kesme
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 8- Animasyon; Öğretilen: Ö harfi
Çizgi Film Görüntüde: Örtü, örgü, ördek
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 9- Stüdyo Çekimi Kahramanlar: Tahsin Usta, Kırpık, Nihat Amca,
Zeynep, Hakan
Sağlık Gelişim Hedefi
- 10- Animasyon; Öğretilen: 9 sayısı
Çizgi Film Görüntüde: 9 karınca
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 11- Animasyon; Öğretilen: Yemek yeme
Kukla Görüntüde: Çift başlı kukla, kaşıkla çorba
içme, peçeteyle ağzını silme
Sağlık ve Sosyal Gelişim Hedefi
- 12- Animasyon; Öğretilen: 9 sayısı
Çizgi Film Görüntüde: Küçük bir arabadan 9 fil çıkıyor
ayrıca 12'ye kadar sayma
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 13- Dış Çekim Öğretilen: Top
(CTW Arşivi) Görüntüde: Siyah top, tenis topu, basket
topu, bilardo topu
Bilişsel Gelişim Hedefi

- 14- Animasyon;
Kukla
Kahramanlar: Edi ile Bd, bayan kukla
Öğretilen: Kelebeđin oluşumu
Görüntüde: Yumurta, tırtıl, koza, kelebek
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 15- Animasyon;
izgi Film
Öğretilen: O harfi
Görüntüde: O harfi (siyah-beyaz)
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 16- Stüdyo ekimi
Kahramanlar: Kırpık, Hakan, Tahsin Usta,
Minik Kuş, Zehra Teyze, Nihat Amca, Sabiha
Hanım, Zeynep (Kırpık'ın doğum günü)
Sosyal Gelişim Hedefi

Bölüm .: 7

13 Aralık 1989 Tarihli "Susam Sokağı" Programı

1- Stüdyo Çekimi
Mekan: Sokak	Kahramanlar: Nihat Amca, Tahsin Usta, Zehra Hanım
Öğretilen: Atasözü (Bir elin nesi var, iki elin sesi var) Yardımlaşma
Sosyal Gelişim Hedefi
2- Animasyon;
Çizgi Film	Öğretilen: 1 sayısı
Görüntüde: Penguen
Bilişsel Gelişim Hedefi
3- Dış Çekim
(CTW Arşivi)	Öğretilen: Ağaçların korunması, bakımı
Görüntüde: Testereli bir adam, dişbudak ağacı ve çocuklar
Bilişsel Gelişim Hedefi
4- Animasyon;
Çizgi Film	Öğretilen: Kamyon
Görüntüde: Fotoğraflarla bir kamyonun oluşumu
Bilişsel Gelişim Hedefi
5- Animasyon;
Kukla	Öğretilen: Meşe ağacının oluşumu ve ağaçtan masa sandalye yapımı
Görüntüde: Kukla Güleryüz ağacın oluşumunu anlatıyor
Bilişsel Gelişim Hedefi
6- Animasyon;
Çizgi Film	Öğretilen: 10 sayısı, saat
Görüntüde: Saatile birlikte 1'den 12'ye kadar sayılar
Bilişsel Gelişim Hedefi

- 7- Stüdyo Çekimi Kahramanlar: Hakan, Minik Kuş, Sabiha Hanım,
Zeynep
Sosyal Gelişim Hedefi
- 8- Dış Çekim Öğretilen: Köşe (Geometri)
Görüntüde: Masa, sokak köşesi
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 9- Stüdyo Çekimi Kahramanlar: Kırpık
Öğretilen: Burun karıştırmanın kötü bir şey
olduğu
Sağlık Gelişim Hedefi
- 10- Animasyon:
Kukla Kahramanlar: Edi ile BÜDÜ
Öğretilen: P ile R harfi
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 11- Dış Çekim Öğretilen: At (hayvan tanıtımı)
Görüntüde: Atların koşması, atların özgürlüğü
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 12- Animasyon;
Çizgi Film Öğretilen: Sesler (Ritm-tekrar unsuru)
Görüntüde: Çocuk, bando
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 13- Stüdyo Çekimi Kahramanlar: Kırpık, Sabiha Hanım
Sosyal Gelişim Hedefi
- 14- Dış Çekim Öğretilen: Arabalara takılan karavan
(CTW Arşivi)
Görüntüde: Kız çocuğu ve ailesi, karavanda
yaşam
Bilişsel Gelişim Hedefi

- 15- Animasyon;
Çizgi Film
- Öğretilen R harfi
Görüntüde: R harfi (siyah-beyaz)
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 16- Animasyon;
Kukla
- Öğretilen: Kitap sevgisi
Kahramanlar: Edi ile Büdü
Görüntüde: Kitaplar, televizyon
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 17- Animasyon;
Çizgi Film
- Öğretilen: 11 sayısı, 12 sayısı
Görüntüde: Fil, zürafa, gergedan, aslan,
kaplan
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 18- Stüdyo Çekimi
- Kahramanlar: Kırpık, Minik Kuş, Hakan,
Zehra Teyze, Postacı, Tarık Bey
Öğretilen: Mektup, tatil
Bilişsel Gelişim Hedefi

Bölüm .: 8

14 Aralık 1989 Tarihli "Susam Sokağı" Programı

- 1- Stüdyo Çekimi Kahramanlar: Sabiha Hanım, Tahsin Usta, Nihat
Mekan: Sokak Amca, Zehra Hanım
Öğretilen: Yardımlaşma
Sosyal Gelişim Hedefi
- 2- Animasyon;
Çizgi Film Öğretilen: 11 sayısı ve 12 sayısı saatle
birlikte
Görüntüde: Topun dolaşımı ve 12.sayının
tekrarı, saatin gösterimi
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 3- Animasyon;
Kukla Kahramanlar: Edi ile BÜDÜ, Kurabiye Canavarı
Öğretilen: Diş ve dişlerin fırçalanması
Görüntüde: Çürük dişler, diş fırçası
Sağlık Gelişim Hedefi
- 4- Animasyon:
Çizgi Film Öğretilen: Tahta metre
Görüntüde: Katlanabilir metrenin kullanımı
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 5- Stüdyo Çekimi Kahramanlar: Minik Kuş, Sacide Tayze (Zeynep'
in Annesi)
Öğretilen: R harfi ve Rize şehri
Görüntüde: Resimlerle, Rize, Rize'nin çayı,
rüzgarı, reçeli ünlüdür diye tanıtıyor.
Bilişsel Gelişim Hedefi

- 6- Animasyon;
Çizgi Film
Öğretilen: Sesler
Görüntüde: Koyun, ördek, inek, horoz,
traktör
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 7- Animasyon;
Kukla
(CTW Arşivi)
Öğretilen: Burda, orda, burası (yer kavramı)
Görüntüde: Şarkı söyleyen kovboylar
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 8- Animasyon;
Çizgi Film
Öğretilen: Küçük, daha küçük, en küçük kavramı
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 9- Animasyon;
Kukla
Öğretilen: Önüm, arkam (yön kavramı)
Görüntüde: Şarkı söyleyen 2 kadın, 2 erkek
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 10- Animasyon;
Çizgi Film
Öğretilen: P harfi
Görüntüde: P harfi (siyah-beyaz)
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 11- Animasyon;
Kukla
Öğretilen: Büyük, daha büyük, en büyük
kavramı
Görüntüde: Haber Muhabiri Kurbağacık, Prens,
Prenses, Kül Kedisi Masalı
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 12- Animasyon;
Çizgi Film
Öğretilen: 10 sayısı ve saatle 12 sayısı
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 13- Dış Çekim
(CTW Arşivi)
Öğretilen: Panda (Hayvan tanıtımı)
Görüntüde: Ot yiyen panda
Bilişsel Gelişim Hedefi

14- Stüdyo Çekimi

Öğretilen: Mobilyalar (koltuk, masa, yatak odası)

Kahramanlar: Tahsin Usta, Zeynep, Nihat Amca, Zeynep, Minik Kuş

Görüntüde: Sandalye, masa, mobilyalar

Bilişsel Gelişim Hedefi

Bölüm : 9

15 Aralık 1989 Tarihli "Susam Sokağı" Programı

- 1- Stüdyo Çekimi Kahramanlar: Nihat Amca, Zeynep, Tahsin
Mekan: Sokak Usta, Zehra Hanım
Öğretilen: Doktordan korkmamanın, hasta
olunca doktora gitmenin önemi
Sağlık Gelişim Hedefi
- 2- Dış Çekim Öğretilen: Çevre
(CTW Arşivi) Görüntüde: Buz pateni yapan çocuklar
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 3- Animasyon;
Çizgi Film Öğretilen: Şimşek Çakması ve yağmur
Görüntüde: Kanguru ve yavrusu
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 4- Animasyon;
Kukla Öğretilen: Şerit metre (uzunluk ölçümü)
Görüntüde: 2 kukla
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 5- Animasyon:
Çizgi Film Öğretilen: 10 sayısı
Görüntüde: 10 kahraman kahverengi ayı
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 6- Animasyon:
Kukla Kahramanlar: Edi ile BÜDÜ
Öğretilen: Özlemek, arkadaş sevgisi
Sosyal Gelişim Hedefi

- 7- Stüdyo Çekimi Kahramanlar: Kırpık, Hakan
 Öğretilen: Komşuluk, yardımlaşma
 Sosyal Gelişim Hedefi
- 8- Animasyon;
 Çizgi Film Öğretilen: Yardımlaşma, vıda
 Görüntüde: Süper Selma, Karga Kalkuyruk
 Sosyal Gelişim Hedefi
- 9- Animasyon;
 Kukla Öğretilen: Heceler ve Uyak (Dilbilgisi)
 Görüntüde: Nimet, Ahmet, Mehmet, ormanda,
uzakta, kalktık, yaptık, balık, kayık
 Bilişsel Gelişim Hedefi
- 10- Dış Çekim Görüntüde: Şarkı söyleyen çocuk
 Sosyal Gelişim Hedefi
- 11- Stüdyo Çekimi Kahramanlar: Sabiha Hanım, Minik Kuş
 Öğretilen: Uzun, daha uzun, kısa-daha kısa
 Bilişsel Gelişim Hedefi
- 12- Animasyon;
 Kukla Öğretilen: Sesler
 Görüntüde: Kuklalar orkestrası, müzik aletleri
 Bilişsel Gelişim Hedefi
- 13- Dış Çekim Öğretilen: İp ve kullanım yerleri
 Görüntüde: Çamaşır ipi, ambalaj ipi, jimnas-
 tik ipi, uçurtma ipi, dağcılık ipi
 Bilişsel Gelişim Hedefi

- 14- Animasyon;
Kukla
- Öğretilen: İtfaiyeci, kovboy, baba (meslekler)
- Görüntüde: Oyun Canavarı ve Bumbo
- Bilişsel Gelişim Hedefi
- 15- Animasyon;
Çizgi Film
- Öğretilen: 20 sayısı
- Görüntüde: Kayık, gemici, 1'den 20'ye kadar sayılar
- Bilişsel Gelişim Hedefi
- 16- Stüdyo Çekimi
- Kahramanlar: Kırpık ve mahalle sakinleri
- Öğretilen: Sabahın erken saatinde gürültü yapmama, komşuları rahatsız etmeme
- Sosyal Gelişim Hedefi

Bölüm : 10

18 Aralık 1989 Tarihli "Susam Sokağı" Programı

- 1- Stüdyo Çekimi Kahramanlar: Zeynep, Hakan, Zehra Hanım
Mekan: Sokak Öğretilen: Keman
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 2- Animasyon;
Çizgi Film Öğretilen 9 sayısı ve saat
Görüntüde: 9'dan 12'ye kadar sayılar ve saat
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 3- Animasyon;
Kukla Öğretilen: renkler (Sarı-siyah)
Görüntüde: Artist Ajanı Cingibi, Sarı Muz, Sarı renkli kaplan, siyah çizgili kaplan
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 4- Dış Çekim
(CTW Arşivi) Öğretilen: Araba tamiri ve boyası
Görüntüde: Araba ve ustalar
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 5- Stüdyo Çekimi Kahramanlar: Minik Kuş, Zehra Teyze
Öğretilen: Sıfır sayısı ve hiç kavramı
Görüntüde: Portakallar
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 6- Animasyon;
Çizgi Film Öğretilen: Hepsi, birkaç, hiç arasındaki fark
Görüntüde: Bilgin ve avcı, portakallar
Bilişsel Gelişim Hedefi

- 7- Dış Çekim
(CTW Arşivi)
Öğretilen: At'ın faydaları
Görüntüde: Ata binen çocuklar, atlı araba,
atın çeşitli işlerde kullanımı
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 8- Stüdyo Çekimi
Kahramanlar: Tahsin Usta, Hakan, Minik Kuş
Görüntüde: Hakan gitar çalıyor ve çocuklar
eşlik ediyor
Sosyal Gelişim Hedefi
- 9- Animasyon;
Çizgi Film
Öğretilen: En küçük, daha büyük, en büyük
Görüntüde: Düğmeler
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 10- Animasyon;
Kukla
Kahramanlar: Oyun Canavarı ve Bumbo
Sosyal Gelişim Hedefi
- 11- Stüdyo Çekimi
Kahramanlar: Zehra Teyze, Hakan
Öğretilen: Uyak (Dilbilgisi) Heceler
Görüntüde: Manav ve meyveler
çözüm:gözüm
muz: tuz, karpuz:buz, incir:zincir
kiraz:saz, yarım elma:gönül alma
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 12- Animasyon;
Çizgi Film
Öğretilen: Z harfi
Görüntüde: Z harfi (siyah-beyaz)
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 13- Animasyon;
Kukla
Öğretilen: 9 sayısı
Görüntüde: Lokanta, garson, müşteri
Bilişsel Gelişim Hedefi

14- Stüdyo Çekimi

Öğretilen: Akrabalık, anneanne, büyükbaba
dede, nine kavramları

Kahramanlar: Kırpık, Tahsin Usta

Sosyal Gelişim Hedefi

Bölüm: 11

19 Aralık 1989 Tarihli "Susam Sokağı" Programı

- 1- Stüdyo Çekimi Kahramanlar: Nihat Bey, Tahsin Usta, Kırpık
Mekan: Sokak Zehra Hanım
Sosyal Gelişim Hedefi
- 2- Animasyon;
Çizgi Film Öğretilen: A harfi
Görüntüler: Siyah-beyaz A harfi
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 3- Animasyon;
Kukla Öğretilen: Yavaş, hızlı kavramları
Görüntüde: Kurabiye Canavarı ve Edi,
Kurabiyeler
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 4- Animasyon;
Çizgi Film Öğretilen: Sopa ve kullanım alanları
Görüntüde: Kız çocuğu, sihirbaz sopası,
orkestra şefinin sopası, cambazın sopası,
beyzbol sopası, bando şefinin sopası
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 5- Dış Çekim Öğretilen: Zeytinin toplanışı
Mekan: Köy Görüntüde: Zeytin toplayanlar, zeytin
ağaçları, zeytinin küfelere konuşu ve
fabrikaya gidişi, zeytin sofrada, fabrikada
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 6- Animasyon;
Çizgi Film Öğretilen: 5 sayısı
Görüntüde: Sirk takdimcisi, 5 soyтары
Bilişsel Gelişim Hedefi

- 7- Stüdyo Çekimi
Kahramanlar: Hakan, Tahsin Usta
Görüntüde: Ayakkabı ayağı sıkıyor
Öğretilen: Alet işler, el övünür (Atasözü)
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 8- Animasyon;
Çizgi Film
Öğretilen: Beşgen (Geometri)
Görüntüde: Uzayda beşgen çizimi
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 9- Dış Çekim
(CTW Arşivi)
Öğretilen: Çevre ve (hareket-ritm unsuru)
Görüntüde: Dozerle ev yıkımı, topuzla ev yıkımı
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 10- Animasyon;
Çizgi Film
Öğretilen: Harflerden hece üretmek
A harfi- AH-AT
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 11- Animasyon;
Kukla
Öğretilen: Kutunun faydaları
Görüntüde: Süper Açık göz ve Ayşe, ip, paket zambak, kutu
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 12- Animasyon;
Çizgi Film
Öğretilen: Sayıları toplama $4+1=5$
Görüntüde: Sayılar
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 13- Stüdyo Çekimi
Kahramanlar: Zeynep, Sabiha Hanım
Görüntüde: Çocuklar oyun oynuyor
Sosyal Gelişim Hedefi

- 14- Animasyon;
Çizgi Film
Öğretilen: Ay tanıtılıyor
Görüntüde: Uzayda aydede
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 15- Animasyon;
Kukla
Kahramanlar: Ayşe Abla ve Selma Kardeş
Sosyal Gelişim Hedefi
- 16- Animasyon;
Çizgi Film
Öğretilen: 5 sayısı ve 10'dan geriye doğru sayma
Görüntüde: 5 yıldız, 5 elmas, 5 mum, 5 at
Rakamlarla 10'dan geriye doğru sayma
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 17- Stüdyo Çekimi
Kahramanlar: Tahsin Usta, Nihat Amca, Hakan,
Zehra Hanım, Zeynep, Minik Kuş
Görüntüde: Satranç oynuyorlar
Sosyal Gelişim Hedefi

Bölüm: 12

20 Aralık 1989 Tarihli "Susam Sokağı" Programı

- 1- Stüdyo Çekimi Kahramanlar: Minik Kuş, Nihat Amca, Zeynep
Mekan: Sokak Öğretilen: Gazeteler, dergiler, istenirse
herşeyin öğrenilebileceği
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 2- Animasyon;
Çizgi Film Öğretilen: Kaldıraç
Görüntüde: İri adam taşı oynatamıyor, küçük
adam bir kaldıraç yardımıyla taşı oynatıyor
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 3- Dış Çekim Öğretilen: Tartılar (teraziler)
(CTW Arşivi) Görüntüde: Pazarda, sokakta, manavda tartıla-
rın kullanımı
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 4- Animasyon;
Kukla Öğretilen: Toplama ($2+1=3$ sayısı)
Görüntüde: Edî ile Bûdü ve 3 bardak su
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 5- Stüdyo Çekimi Kahramanlar: Nihat Amca, Kırpık
Görüntüde: Çocuklar ve resim sergisi
Sosyal Gelişim Hedefi
- 6- Animasyon;
Çizgi Film Öğretilen: Toplama ($3+1=4$)
Görüntüde: 3 ayak + 1 ayak
Bilişsel Gelişim Hedefi

- 7- Animasyon;
Kukla
Öğretilen: 10'dan geriye doğru sayma
Görüntüde: Şerif Açıkgöz ve At'ı Ferhat
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 8- Dış Çekim
(CTW Arşivi)
Öğretilen: Aşağı kavramı
Görüntüde: Çocuklar aşağıya doğru kayarken,
atlarken, düşerken.
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 9- Stüdyo Çekimi
Kahramanlar: Kırpık ve diğerleri
Sosyal Gelişim Hedefi
- 10- Animasyon;
Çizgi Film
Öğretilen: Altıgen (geometri)
Görüntüde: Uzayda bir altıgen çizimi
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 11- Animasyon;
Kukla
Öğretilen: Sağ, sol kavramları
Görüntüde: 3 kukla
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 12- Dış Çekim
Kahramanlar: Cemil ve babası
Görüntüde: Sakat arabasında Cemil, boya sandığı
Sosyal-Sağlık Gelişim Hedefi
- 13- Animasyon;
Çizgi Film
Görüntüde: 3 adam, 3 taş, stadyum
Öğretilen: Taşları üst üste koyarak
yükselmek, yükseklik kavramı
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 14- Stüdyo Çekimi
Kahramanlar: Kırpık, Manav Teyze
Sosyal Gelişim Hedefi

- 15- Animasyon;
Çizgi Film
Öğretilen: B harfinden hece üretmek
Görüntüde: Balıkçı, Boyacı, Baloncu
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 16- Animasyon;
Kukla
Görüntüde: Kukla ve şato
Sosyal Gelişim Hedefi
- 17- Animasyon;
Çizgi Film
Öğretilen: 6 sayısı
Görüntüde: 6 deve
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 18- Animasyon;
Kukla
Öğretilen: Dişleri fırçalamak, diş macunu ve fırçası
Görüntüde: Dişlerin arasında çürük mikrop kuklalar, diş macunu ve fırçası
Sağlık Gelişim Hedefi
- 19- Animasyon;
Çizgi Film
Öğretilen: B harfi
Görüntüde: B harfi (siyah-beyaz)
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 20- Stüdyo Çekimi
Kahramanlar: Minik Kuş ve Bekçi Amca Bekir
Öğretilen: B harfi
Görüntüde: Bekçi, Bıyıklı, şapkasında B harfi
Bekir
Bilişsel Gelişim Hedefi

Bölüm : 13

21 Aralık 1989 Tarihli ."Susam Sokağı" Programı

- 1- Stüdyo Çekimi Kahramanlar: Sokak sakinleri ve Mazhar, Fuat
Mekan: Sokak Özkan Üçlüsü
Görüntüde: "Peki peki anladık" şarkısıyla
dans ediyorlar, çocuklar izliyor.
Sosyal Gelişim Hedefi
- 2- Animasyon; Öğretilen: E harfi
Çizgi Film Görüntüde: (siyah-beyaz) E harfi ve küçük
(CTW Arşivi) e harfi
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 3- Dış Çekim Öğretilen: İşbirliği, paylaşma, yardımlaşma
Mekan: Park Görüntüde: Park yerinde üç çocuk
Sosyal Gelişim Hedefi
- 4- Animasyon; Öğretilen: Sesler (ritm ve tekrar unsuru)
Çizgi Film Görüntüde: Selim Bey, evi yıkan işçiler
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 5- Animasyon; Öğretilen: Başını öne eğme, kaldır başını,
Kukla kendine güven, özgüven duygusu
Görüntüde: Edi ile Kurabiye Canavarı
Sosyal Gelişim Hedefi
- 6- Stüdyo Çekimi Kahramanlar: Tahsin Usta, bir adam
Öğretilen: Çevre temizliği, sokak temizliği
çevreyi koruma
Bilişsel-Sosyal Gelişim Hedefi

- 7- Animasyon;
Çizgi Film
Öğretilen: 9 sayısı
Görüntüde: 9 kuzu
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 8- Dış Çekim
Öğretilen: Doğaya özlem ve gözlüklerin faydası, kullanım yerleri
Görüntüde: Çocuk, apartmanlar, kırlar
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 9- Stüdyo Çekimi
Kahramanlar: Nihat Amca
Görüntüde: Çocuklar
Öğretilen: El yıkamanın önemi
Sağlık Gelişim Hedefi
- 10- Animasyon;
Çizgi Film
Öğretilen: 9 sayısı
Görüntüde: 1'den 12'ye kadar sayılar
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 11- Animasyon;
Kukla
Kahramanlar: Haber Muhabiri Kurbağacık
Görüntüde: Kurbağa ile Güzel Prenses
Öğretilen: Kurbağa ile Prens Masalının Günümüze uyarlanması
Sosyal Gelişim Hedefi
- 12- Animasyon;
Çizgi Film
Öğretilen: Benim, hiç, birkaç kavramları
Görüntüde: Adamlar
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 13- Animasyon;
Gölge Oyunu
Öğretilen: At (hayvan tanıtımı)
Görüntüde: Gölgeyle, ışık oyunuyla parmaklarıyla at taklidi yapma
Bilişsel Gelişim Hedefi

- 14- Animasyon;
Çizgi Film
Öğretilen: 9 sayısı
Görüntüde: 9 kaplan
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 15- Dış Çekim
(CTW Arşivi)
Öğretilen: Şeker pancarı
Görüntüde: Şeker pancarının tarladan, fabri-
kaya, şekere dönüşümü
Bilişsel Gelişim Hedefi
- 16- Stüdyo Çekimi
Kahramanlar: Hakan, Zeynep, Çocuklar
Görüntüde: Hep birlikte bahar şarkısı
söylüyorlar, Hakan gitar çalıyor.
Sosyal Gelişim Hedefi

1- Susam Sokağı Programlarının İçerik Yönünden İncelenmesi

"Susam Sokağı" programları çocuğun gelişim hedeflerine yönelik, bilişsel gelişim hedefleri, sosyal gelişim hedefleri ve sağlık gelişim hedefleri olarak üç ana bölümden oluşmaktadır. Bunlar;

1- Bilişsel Gelişim Hedefleri: TRT televizyonunda yayınlanan "Susam Sokağı" adlı çocuk programında, okulöncesi çocukları okul dönemine hazırlamak için, öncelikle bilişsel hedefler ele alınmaktadır. İncelenen 13 programda, bilişsel hedeflere ağırlık verildiği, 30'ar dakikalık programların en az 20 dakikasının bu hedefe ayrıldığı görülmektedir. Bilişsel gelişim hedeflerinde ana amaçlar şu şekilde sıralanabilir.

- a) harflerin öğretilmesi
- b) Temel sayı kavramı ve sayı sembolleri
- c) Genel bilgilendirme.

2- Sosyal Gelişim Hedefleri: Bu gelişim hedefleri, programda ikinci sırayı almaktadır. Sosyal gelişim hedeflerine genellikle stüdyo çekimlerinde rastlanmaktadır. Ana amaçları ise şöyle sıralanabilir

- a) Korku, sevgi, mutluluk, mutsuzluk, şaşırma, utanma
- b) Onur, kendine güven, başarıyı tatma
- c) Kişilerarası ilişkiler, iletişim, akrabalık, aile

3- Sağlık Gelişim Hedefleri: 30 dakikalık programlarda sağlık gelişim hedeflerine yönelik bölümlere, 2-3 dakika arasında yer verilmektedir. İncelenen bu programlarda, temizlik, yeterli ve dengeli beslenme, organlar, spor, kazalardan korunma, basit sağlık bilgileri gibi konular ele alınmıştır.

"Susam Sokağı"nda bilişsel gelişim hedeflerine daha fazla yer verilmiştir. Öncelikle çocukları okul dönemine hazırlamada, bilişsel gelişim hedefleri akla gelmektedir. Bu nedenle incelenen "Susam Sokağı" programlarında, daha çok bilişsel gelişim hedeflerine yer verildiği görülmektedir. Bu hedefler programlarda; stüdyo çekimleri, animasyonlar ve dış çekimlerle desteklenmektedir.

"Susam Sokağı" programlarının bilişsel gelişim hedefleri içinde incelediğimiz 13 programda yer alan ana amaç gruplarını şöyle sıralamak mümkündür:

- 1) Harflerin öğretilmesi,
- 2) Temel sayı kavramı ve sayı sembolleri,
- 3) Genel bilgilendirme.

Üç grupta toplanan bilişsel gelişim hedefleri genel özellikleriyle incelendiğinde, şu noktaları görmek olasıdır.

2- "Susam Sokağı" Programlarının Biçim Yönünden İncelenmesi

a) Harflerin Öğretilmesi

Çocuğun bilişsel gelişimi içinde en önemli özelliklerden biri olan okulöncesi, becerilere, incelediğimiz 13 programda rastlanmaktadır. Stüdyo, dış çekim ve animasyon görüntüleri bu amaca yönelik olarak çok sık kullanılmıştır. Animasyon görüntüleri içinde ise en fazla çizgi filmlere yer verilmiştir.

"Susam Sokağı" programı, çocuklara sesleri ve sözcükleri öğretmeye çalışarak bilişsel gelişime katkıda bulunmayı amaçlamıştır. Seslerin simgesi olan harfler ilginç bir yöntemle çocuklara öğretilmeye çalışılmakta, okulöncesi genel bilgilerin verilmesi hedeflen-

mektedir. Bu uygulamada bilinen bir kavramın ya da nesnenin ilk sesini simgeleyen harf tanıtılmakta, böylelikle çocuklarda harf kavramı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Örneğin "Ş" harfini tanıtmak için bir "şapka" görüntüsü verilerek, şapka sözcüğü birkaç kez yinelenmektedir. Öğretilmek istenen harf hem göze, hem de kulağa hitap edecek şekilde çocuğa iletilmekte, tekrar yapılarak belleğinde iyice yer etmesi amaçlanmaktadır.

Programın temel hedeflerinden biri de, sözcük dağarcığını geliştirmeye yönelik çalışmalar yapmaktır. Bu tür uygulamada öncelikle çocuğa yeni sözcükler öğretilmekte, ayrıca bildiği sözcükleri değişik açılardan tekrarlatarak farklı sözcükler arasında ilişki kurmasına çalışılmaktadır. Bu tür etkinlikler dil gelişimi açısından büyük önem taşımaktadır. Animasyonlarda çocuklara daha önce öğretilmiş olan harfler, tek hece içinde biraraya getirilmiş böylelikle hecelerin tanıtımı amaçlanmıştır. Sözelimi daha önce öğretilen "B" ve "A" harfleri "Balıkçı ve Baloncu" sözcüğünde verilerek öğretilmeye çalışılmıştır. Burada "Ba" hecesi çocuğun bildiği kavramlarla "Baloncu, balıkçı" gibi kavratılmaya çalışılmıştır.

2- Temel Sayı Kavramı ve Geometrik Şekiller

Programın bilişsel gelişime doğrudan katkılarından biri de sayıları öğretme etkinliğidir. İnceleme konusu olan 13 programda birden yirmiyeye kadar olan sayılar tanıtılmaktadır. Çocuğun sayıları öğrenebilmesi için, hayvan, sebze, meyva, gibi somut nesnelere yararlanarak sayılar tanıtılmaktadır.

Stüdyo çekimlerinde, manavdaki meyva ve sebzelerle sayılar sıralanmıştır. Animasyon çekimlerinde, özellikle çizgi filmlerde, hayvanlar eşliğinde sayılar kullanılmıştır. Örneğin, 3 penguen, 4 fil,

5 yunus görüntüsüyle birlikte sayılar verilmektedir. Programlarda tekrar unsuru da sıkça kullanılmıştır.

Sayıları tanımak için 1 ile 20 arasındaki sayılar isimlendirilmiştir. Benzerleri arasından seçebilmek için sayılar görüntüye "flash" olarak gelmektedir. 1'den 20'ye kadar sayabilmede 1 ile 5, 1 ile 10, 1 ile 20 arası sayımlar görüntüye gelmektedir. Geriye doğru sayımlarda (10 ile 1) animasyon görüntüleri içinde kukla ve çizgi filmlerle desteklenerek verilmiştir. Basit toplama ve çıkarma işlemlerinin çözümünde yine somut nesnelere dayanılarak yapılmıştır. Çocukların tanıdığı meyvalar ve eşyalar stüdyo çekimlerinde bu işlem için kullanılmıştır.

Sayı sembolleri içinde bilişsel gelişime yönelik hedeflerden birisi de geometrik şekillerdir. İncelediğimiz programların büyük çoğunluğunda (7 bölümde) geometrik şekiller çocuklara tanıtılmaya çalışılmıştır.

Geometrik Şekiller: İncelenen bölümlerde; kare, dikdörtgen, üçgen, beşgen, altıgen gibi geometrik şekiller animasyonlarla (çizgi film ve kuklalarla) ele alınmıştır. Köşe kavramı ise, dış çekim aracılığı ile öğretilmeye çalışılmıştır.

Program bölümlerinde bilişsel gelişime katkı sağlayan bir başka unsur da, geometrik şekillerin kullanımınıdır. Okulöncesi çocuklara bu tür şekillerin öğretilmesi amaçlanmıştır. Geometrik şekillerin öğretilmesinde, benzer nesnelere dayanılarak yapılmıştır. Sözcüğü "kare" tanıtıldıktan hemen sonra, ev, küp şeker, televizyon, çanta gibi benzer şekiller görüntüye getirilerek nesne ve geometrik şekiller arasında pekiştirici bağ kurulmaya çalışılmıştır. Geometrik şekillerin tanıtımında da tekrar unsurdan çokça yararlanılmaktadır.

Şeklin çocuklar tarafından iyice anlaşılması için görüntü bir süre ekranda kalmakta böylelikle, çocuğa algılama olanağı bırakılmaktadır. Daha sonra şeklin adı öğretilmekte bunu tekrar etmesi istenmektedir. Çocukların şekli çizmeleri istenmektedir. Kuklalardan, Susam Sokağı Muhabiri Kurbağacık "sihirli parmak" yöntemiyle çocukları havada şekil çizmeye çağırılmaktadır. Böylelikle dolaylı bir katılım yaratılmış olmaktadır. Özetlenecek olursa şeklin tanıtımı, benzerlerinin sergilenmesi, adının öğretilmesi, çizdirilmesi yolları sırasıyla gerçekleşmektedir. Animasyon kullanımıyla program zevkli ve eğlendirici bir ortam içersinde sürdürülmektedir. Yani çocuğun eğlenirken geometrik şekil ve kavramları öğrenmesi hedeflenmektedir.

Genel Bilgilendirme:

Bilişsel gelişim hedefleri arasında yer alan okulöncesi çocuğun yakın ve uzak çevresinin tanıtıldığı, genel bilgilendirme hedeflerine incelenen 13 programda da yer verilmiştir. Genel bilgilendirme hedefleri verilirken programlarda dış çekimlere daha fazla yer verildiği görülmektedir. Genel bilgilendirme hedeflerini şöyle sıralayabiliriz.

- a) Çevreyi, sesleri ve başkalarını dinleyerek bilgi edinme,
- b) Soru sorarak veya basit deneyler yaparak bilgi edinme,
- c) Yapılacak bir işi planlama, sonuçlarını kestirebilme,
- d) Geçmişte öğrendiklerini hatırlama, sıraya koyma,
- e) Olabilecekleri zihinde canlandırma,
- f) Basit fen bilgileri, doğal çevreyi merak etme ve tanıma, insan yapısı çevreyi tanıma, doğa olaylarını tanıma,
- g) Problem çözme, akıl yürütme, nesnelere farklı kullanımları.

3- Susam Sokağı Programlarının Sunuş Özellikleri

Programda yerli ve yabancı bölümlerin oranı eşitlenmiştir. CTW (Childrens Television Workshop) arşivinden alınan görüntülerle, yerli çekim görüntüleri dengelenmiştir. Ana hedef gruplarını temsil görüntülere yer verilmektedir. 30 dakikalık bir program 14 ile 20 arasında parçacık(sekans-sahne) bulunmaktadır. Bu parçacıkların dağıtımında, hedef alanlarıyla ilgili konu bütünlüğü sağlanmaya çalışılmıştır. Ana hedef alanlarını temsil eden bu parçacıklar, yapım türlerini ve kukla karakterlerini de yansıtmaktadır.

Susam Sokağı programlarında hedef kitleye ulaşabilmek için, bir başka ifadeyle çocukların bilişsel gelişimine katkı sağlayabilmek amacıyla bütün programlarda standart yöntemler kullanılmıştır. Bunlar, canlı ve hareketli çekimleri içeren çizgi filmlerdir. Çizgi filmlere incelediğimiz bütün programlarda yer verilmiştir. Çizgi filmler kadar yer verilen bir başka unsur da kuklaların kullanımınıdır. Kuklaların da incelenen bütün programlarda yer aldığı görülmüştür. Stüdyo bölümlerindeki kuklalar ise, insanlarla birlikte yaşamaktadır. Aynen diğer insan kahramanlar gibi, gerçekliğe, canlılığa, inanırlığa sahiptirler.

Programlarda "ritm ve tekrar" ögesi de her programda kullanılmıştır. Programlar ritmik bir kurguyla ve ritmik seslerle gerçekleştirilmektedir. Yapılan araştırmalar, okulöncesi yaşlarda "ritm" duyarlılığının hızlı bir biçimde geliştiğini göstermektedir. Ritm kavramı en genel biçimiyle bir sesin, düzenli tekrarı olarak tanımlanabilir. (Müzik Ansiklopedisi, 1987, 1090)

İncelenen programlardaki ritmik sesler ve basit melodiler de, çoğu kez sözel anlatımdan daha etkili olmaktadır. Görüntüler-

deki ritmik kurgu ise, görüntülerin daha hareketli, algılama yönünden daha kolay hale gelmesini sağlamaktadır.

Herhangi bir konu öğretilirken müzik ögesinden yararlanmak sıkça kullanılan geçerli bir yöntem olmuştur. Çocukların "ritm" konusundaki duyarlılığı ve öğrenmede tekrarögesi bu programda çok sık kullanılmaktadır. Sayı sayma, harfleri ve alfabeyi öğrenme, şiir ve tekerlemelerde, sözcük oyunlarında ritmik görüntülere ve seslere, her programda yer verilmektedir.

Programlardaki ritmik öğeler şöyle sıralanabilir. Ritmik görüntü ve sesler parçacık (sekans-sahne) içinde birkaç kez tekrarlanmaktadır. Ritmin ilk verilişinden sonra birkaç saniyelik boşluk bırakılarak, çocuğun tekrarı ve algılaması için bir süre bırakılmak istenmektedir. Günlük yaşamda sıklıkla yapılan hareketler, çok hızlandırılarak veya yavaşlatılarak görüntüye verilmekte, böylelikle program dikkat çekici ve eğlendirici olmaktadır. Dış çekimlerde de bu ritmik görüntü ve kurgu özelliklerinden sıkça yararlanılmaktadır. Örneğin hızla yapılan alışveriş, hızla giden araçlar, hızlanan dalgalar, hızlı yemek yiyen insanlar gibi görüntülere çokça yer verilmektedir. Ayrıca çizgi filmlerde sesin getirdiği ritm, görüntüyle desteklenmektedir. "Sayı saymalarda" ritmik ses ve ritmik görüntü kurgusu çok düzenli bir biçimde birbirini desteklemektedir.

Susam Sokağı'nın incelediğimiz bölümlerinde kullanılan unsurlardan biride pandomimdir. Pandomim etkinlikleri çocuk gelişimine değişik açılardan katkılar sağlayabilir. Öncelikle iletişim için dilin tek araç olmadığını gösterirler. Pandomim gösterisini izleyen çocuk, bir yandan canlandırılan eylemin ne olduğunu anlamaya çalışırken diğer yandan da buna benzer eylemleri tekrarlama çabası içine girer. Ayrıca çocuklar bu eylemleri kendi sözcük dağarcıkları ölçü-

sünde adlandırmaya çalışırlar. Bu da bilişsel gelişim açısından göz ardı edilemeyecek bir yarar sağlar.

Sayıların öğretilmesi ve geometrik şekillerin tanıtılmasında pantomim ögesinden yararlanılmıştır. Genellikle günlük yaşamda yer alan uyuma, yeme, içme, alet kullanımı, hayvan hareketlerinin taklidi gibi eylemler, dış çekim ve stüdyo çekimleri aracılığı ile çocuklara sunulmaktadır.

B- "Susam Sokağı"nın Stüdyo Bölümlerindeki
Kahramanların Gelişim Hedefleri
Açısından İncelenmesi

1- Zehra Teyze (60 yaşlarında)	Manav
2- Tahsin Usta (35-40 yaşlarında)	Tamirci
3- Nihat Bey (60 yaşlarında)	Gazeteci Amca
4- Zeynep (24-25 yaşlarında)	Tıp Öğrencisi (Gerç kız)
5- Hakan (18-21 yaşlarında)	Delikanlı (Konservatuar öğrencisi)
6- Sabiha Hanım (30 yaşlarında)	Terzi Hanım
7- Minik Kuş (3-6 yaşlarında)	Kukla (Pembe Kuş)
8- Kırpık (Yaşı belli değil)	Küfedeki yaratık

- Stüdyo Bölümündeki İkincil Kahramanlar

- 1-Zeynep'in Annesi (Sacide Hanım)
- 2- Polis-Bekçi
- 3- Hemşire
- 4- Sokak Temizleyicisi - Çöpçü
- 5- İşportacı
- 6- Çocuklar
- 7- Terziye Gelip Giden Müşteriler
- 8- Postacı

1-Kahramanların İçerik Çözümlemesi (Tip ve Karakterler)

Susam Sokağı'nın stüdyo bölümlerindeki kahramanlar belli mesajları aktaran işlevleri olan kişilerdir. Herbirinin çocuğun bilişsel gelişimine ilişkin belirli gereksinimleri karşılık veren birtakım özellikleri vardır. Bu kahramanların stüdyo bölümündeki özelliklerini, çocuğun gelişimi açısından programda nasıl ele aldıklarını tek tek inceleyelim.

1- Zehra Hanım (Manav Teyze): Hemen hemen her bölümde görülen 30 yaşlarında, şişman sevimli bir kadın. Sokakta bir manav dükkanına sahip. Belirgin özelliği, hayata sürekli iyimser açıdan bakıp, şen, şakrak neşeli bir insan olması. Çocuklara yaşama sevincini, umut ve iyimserliği aşılamanın özelliklerine sahiptir. Satış yaparken; meyveleri tanıtmak, renkleri ve sayıları öğretmek, küçük pratik hesaplar yaparak, bilişsel gelişime yararlı işlevleri taşıyor.

2- Nihat Bey (Gazeteci Amca): Manav teyze gibi 60 yaşlarında sevimli bir ihtiyar. Bunun da sokakta gazeteci dükkanı var. Düş gücü fazla olan, biraz da bu yüzden dalgın bir kişilik. Çok okuyan dış dünyayla yakından ilgili aydın bir insan. Temel işlevi çocuklara okuma sevgisini ve alışkanlığını kazandırmak, harfleri öğretmek, bilginin erdemini ve gerekliliğini vurgulamaktır.

3- Tahsin Usta (Tamirci Amca) 35-40 yaşlarında şakacı, sevimli, üretken bir insan. Artık malzemelerle yeni birşeyler yapan, hatta bazen birşeyler icat eden bir yapıya sahip. Tamircinin sokakta dükkanı ve evi var. Oyuncak da yapan bir kişi. Çocuklara küçük el becerileri kazandırmak, yaptığı şekillerle geometrik şekilleri tanıtmak gibi işlevleri var. Ayrıca çocukta tasarruf bilincini aşılama gibi bir özelliği de var.

4- Sabiha Hanım (Tamircinin Karısı): 30 yaşlarında son derece düzenli, neşeli, sokaktaki evinde temizlik yapan bir kadın. Tertipli kişiliğiyle çocuklara örnek olmak gibi önemli bir işlevi var. Çocukların eşyaları ve yaşadığı çevreyi tanınmasında, yardımcı olmak işlevinde ona verilmiş. Ayrıca kendisine gelen müşteriler farklı kişilikleri yansıtarak programa renk katıyorlar.

5-Hakan (Delikanlı): 18-21 yaşlarında, sporla, müzikle, güzel sanatlarla ilgilenen sempatik bir genç. Bu kahramanında sokakta evi var. Gitar çalıyor ve programlarda çocuklarla birlikte şarkı söylüyor, besteler yapıyor. Güzel sanatlar üzerine eğitim gören, espirili fakat biraz nutkan bir kişiliğe sahip. Çocuklarda sanat sevgisini uyandırmak gibi olumlu bir işlevi var. Ayrıca çocuklara yaşadığı çevrenin tanıtılmasında müzik yoluyla bilgilendirici bir işleve de sahip.

6-Zeynep (Genç Kız): 24-25 yaşlarında zarif, kibar bir tıp öğrencisi. Duygulu, sevecen, akılcı özelliklere sahip. Bu kahramanın da sokakta evi var. Çocuklara çözüm getirici, bilgi sağlayıcı işlevleri var. Tıp öğrencisi olması nedeniyle çocuklara zaman zaman gerekli sağlık bilgileri veriyor.

-Stüdyo Bölümlerindeki Kukla Kahramanlar

1- Pembe Kuş (Minik Kuş): Seyreden çocukların kendisine özleştirebilecekleri bir kişiliğe sahip. Hemen hemen her çocuğun kendinden birşey bulabilecekleri sıcak, cana yakın bir kukla. Sorunlar karşısında zaman zaman şaşırıp bocalayan, çözüm yollarını bulmak için çaba gösteren bir yapıya sahip. Kimi zaman sorunlarını kendi akılla, kimi zaman da büyüklere danışarak çözmeye uğraşıyor. Bu şekilde çocuk izleyicilere hem problem çözme becerisi, hem de özgüven duygusu verilmek

isteniyor. Ayrıca günlük hayatta gerekli olan bilgiler, eğitim amacını taşıyan konular çocuklara Minik Kuş aracılığıyla aktarılmak isteniyor.

2- Kırpık: Programın en sevimli kahramanlarından biri. Olumlu ve olumsuz yönleri üzerinde taşıyan kişiliğiyle "tip" olmanın ötesinde "karakter" özellikleri sergilemektedir. Genellikle olumlu özellikler taşımasına karşın, kimi zaman huysuz, mızız, bencil, şikayetçi olabilmektedir. Bazı zamanlar, sokaktaki herkese yardımcı oluyor. Bu çok yönlü yapısından dolayı Susam Sokağı'nda yaşayan herkes Kırpık'ta kendinden birşeyler bulabiliyor. Koyu, yeşil renkteki sevimli kukla manavla ev arasında bir küfe içinde yaşıyor. Minik Kuş'un sorduğu sorulara verdiği cevaplarla çocuklar açısından eğitici bir işleve de sahip.

2- Kahramanların Birbirleriyle İlişkileri Açısından İncelenmesi

Susam Sokağı'nın kahramanları kendi başlarına belirli işlevleri yerine getirirlerken, birlikte farklı mesajlarda aktarmaktadırlar. Programlardaki kahramanların ilişkilerini ve yakınlıklarını birlikte ele alıp değerlendirelim.

1-Delikanlı-Genç Kız (Hakan ile Zeynep): Kız, erkek arkadaşlığının düzeyli ve güzel bir örneğini sergiliyorlar. Paylaşma ve yardımlaşma duyguları bu ilişkide de özellikle vurgulanıyor.

2-Gazeteci-Tamirci (Nihat Bey - Tahsin Usta): Her ikisi de olumlu karakterler taşımalarına karşın zaman zaman aralarında kırıcı olmayan tartışmalar çıkabiliyor. Bu ilişki aracılığıyla, insanların farklı düşünceler taşımalarına rağmen birbirleriyle güzel dostluklar kurabilecekleri vurgulanıyor.

3- Tamirci-Tamircinin Karısı (Tahsin Usta - Sabiha Hanım): Karı koca herşeyiyle mükemmel bir aile tablosu çiziyorlar. Aralarında sevgi ve saygı ilişkisi olan bu çift herşeyi paylaşan kişilikleriyle çocuklara olumlu mesajlar aktarıyorlar.

4- Genç Kız- Minik Kuş: Zeynep programlarda, Minik Kuş'un en yakın dostu. Yardımseverliğin ve olumlu arkadaşlığın sevimli bir örneği. Sorunları karşısında zaman zaman güç durumlarda kalan Minik Kuş, en büyük yardımı genç kızdan görüyor. Zeynep, pratik zekası ve aklıyla arkadaşına yardımcı oluyor. İzleyici çocuklara basit düşünme alışkanlıkları kazandırmak, hem de dostluğun, arkadaşlığın, yardımseverliğin güzel bir örneğini veriyorlar.

5- Delikanlı-Kırpık: Muzip ve sevimli yapıdaki bu iki kahramanın, yakın arkadaşlıklarında anlaşmazlık hiç eksik olmuyor. Birbirlerinin sırdaşı olabiliyor, birbirlerini çok seviyorlar, ama bir türlü tartışmadan duramıyorlar. Olumlu ve olumsuz yönleriyle, zıtlıklarıyla çok boyutlu bir arkadaşlığı sergiliyorlar.

6- Kırpık-Minik Kuş: Aralarında çatışma eksik olmayan bir başka ilişki de, Kırpık'la Minik Kuş arasındaki ilişki. Minik Kuş, çocuksu masum kimliğiyle, Kırpık'ın daha güçlü ve koruyucu yapısı karşısında çok farklı bir görüntü sergiliyor. Birçok çelişkiye karşın iki arkadaş birbirlerini çok seviyorlar. Sevgi ve çatışmanın birarada bulunabileceği mesajı aktarılıyor.

3- Kahramanların Genel Özellikleri

Susam Sokağı'nın hedef kitleye "okulöncesi çocuklara" ulaşabilmeyi amaçlamasının en önemli nedenlerinden biri kullandığı dildir. Programdaki kahramanlar yalın ve anlaşılır bir dille konuşmakta,

çoğunlukla kısa cümleler kullanmaktadırlar. Günlük hayatta çok sık kullanılan kalıp cümlelere "iyi günler, merhaba, nasılsınız" yer verilmektedir. Böylelikle hem bu kalıp cümleler izleyici çocukların belleğini yerleştirmek istenmekte, hem de programla daha yakınlaşmaları amaçlanmaktadır.

Kahramanların konuşmalarında dikkat çeken bir başka özellik, aralarındaki saygıdır. Herkes birbiriyle içten, ama düzeyli ve kibar bir ilişki içersindedir. Örneğin Minik Kuş ve Kırpık birbirlerine "sen" diyorlar. Bu kuklalar büyüklere "siz" diye hitap ediyorlar. Delikanlı ve genç kız birbirlerine "sen" diyebiliyorlar. Büyükler ise birbirlerine "siz" diye hitap ediyorlar. Bu da programın çocukların bilişsel ve sosyal gelişimine sağladığı önemli katkılardan biri olmaktadır.

Kahramanlar arasında tiplmeler yapılırken kadın-erkek dengesine önem verilmiştir. Kadın-erkek sayısı birbirine yakındır. Birbirine benzeyen tiplerden kaçınılmış, birbirini tekrar eden kişiler programda yer almamıştır.

Kahramanlara belli kişilik özellikleri verilmiştir. Böylece bilişsel gelişimde önemli olan tekrar ögesine yardımcı olmak hedeflenmiştir. Sokakta yaşayan doktor kızla, çocuğun sağlık gelişimiyle ilgili hedefler verilmek istenmiştir.

BÖLÜM IV

ÖZET, YARGI ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bir özeti verildikten sonra, varılan yargı açıklanacaktır. Son olarak da araştırmanın bulgularına dayanılarak yapılan öneriler yer alacaktır.

ÖZET

Bu araştırma, "Susam Sokağı" programını çocuk gelişimine katkıları açısından ele alan bir değerlendirmedir. Bu çalışmada okulöncesi çocuğun temel özellikleri ve televizyonla etkileşimi genel çizgileriyle ele alınmıştır. Programın içerik ve biçim incelemesi yapılarak hedef kitleyi oluşturan çocuklara nasıl ulaşmaya çalıştığı belirlenmiştir. Okulöncesi çocuğun bilişsel gelişimine katkı sağlayacak öğelerin belirlenmesine çalışılmıştır.

Araştırmamızın ilk bölümünde, "çocuğun gelişimi ve televizyon arasındaki etkileşim incelenmiştir. Bu yazılı kaynaklara dayalı çalışmayı, okulöncesi çocuğun gelişim süreci, bilişsel gelişim ve okulöncesi dönem eğitimi oluşturmaktadır. Çocuğun gelişimi bölümünde, önce gelişimin tanımı yapılmış daha sonra doğum öncesi ve doğum sonrası gelişim değerlendirilmiştir. Çocuğun gelişimi açısından, bilişsel gelişim evreleri ele alınmıştır. Daha sonra bu evreleri kapsayan okulöncesi dönemi ve eğitimi, genel özellikleriyle ülkemiz açısından kısaca incelenmiştir.

Araştırmamızın kuramsal bölümünün ikinci bir yönünü ise, televizyon ve çocuk etkileşimi oluşturmaktadır. Bu bölümde televizyo-

nun yetişkinler üzerindeki etkileri sınırlı bir biçimde ele alınmış, okulöncesi çocuğun televizyonla olan ilişkisi daha kapsamlı bir biçimde değerlendirilmiştir. Bu bölümde ülkemizin tek yayın kuruluşu olan TRT'nin çocuk programları nicel yönden incelenmiştir. Bunun sonucunda TRT yayınlarında süre ve içerik olarak çocuklara ayrılan programların yetersiz olduğu görülmüştür. Okulöncesi çocuklara yönelik programların da, genel çocuk programları içersinde yer aldığı belirlenmiştir. Ayrıca birçok ülkede yayınlanan "Susam Sokağı" programlarının genel bir değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu programın dünyanın birçok ülkesinde yayınının devam ettiği ve beğenildiği belirlenmiştir.

Araştırmamızın uygulama bölümünde ise, program incelemesine gidilmiştir. Örneklem olarak alınan belli sayıdaki (13 program) Susam Sokağı programı, tesadüfi olarak seçilip incelenilmesine gidilmiştir. Her program, stüdyo, animasyon ve dış çekimler olarak biçim ve içerik yönünden ele alınmıştır. Her programın 14 ile 20 arasında parçacıktan (sekanstan) oluştuğu saptanmıştır. Ayrıca her parçacık çocuğun gelişim hedefleri açısından incelenmiştir.

Programlarda stüdyo, dış çekim ve animasyon görüntüleri arasında belli bir denge olduğu görülmüştür. Ayrıca CTW (Childrens Television Workshop) arşivinden alınan görüntülere de belli oranlarda yer verildiği belirlenmiştir.

"Susam Sokağı" programı çocuğun gelişimi açısından başlıca üç yönde katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu hedef grupları program incelenirken içerik yönünden ele alınmıştır. Bunlardan ilki çocuğun bilişsel gelişimine ilişkindir. İkinci hedef, çocuğun sosyal yönden gelişimine olumlu etkilerde bulunmaktadır. Üçüncü ana hedef ise, çocuğun anlayacağı biçimde genel sağlık bilgilerine yer vermektedir. Çocuğun bilişsel gelişiminin, programın en önemli bölümünü oluşturduğu

belirlenmiştir. Programın süresine bakıldığında da programın en az 20 dakikasının bilişsel gelişim hedeflerine yönelik olduğu gözlenmiştir.

Programın bilişsel gelişim bölümünde üç belirgin hedef saptanmıştır. Bunlardan ilki, çocuğa "okuma-yazma" öncesi temel bilgilerin verilmesidir. Animasyonlarla (kukla-çizgi film) ve oyun atmosferi içerisinde gerçekleştirilen stüdyo çekimleriyle çocuklara, harfler ve heceler öğretilmeye çalışılmaktadır. Bilişsel gelişime yönelik ikinci hedef sayıların ve geometrik şekillerin öğretilmesi ve tanıtılmasıdır. Bu bölümde en fazla animasyon görüntülerine, özellikle çizgi filmlere yer verilmiştir. Üçüncü hedef olarak, çocuğa genel kültür bilgilerinin aktarılması amaçlanmaktadır. Bu bölümün dış çekimlerle desteklendiği belirlenmiştir. Körneğin, çeşitli hayvanlar, taşıtlar dış çekim görüntüleriyle okulöncesi çocuğa tanıtılmaya çalışılmıştır.

Programda, çocuğun sosyal gelişimine katkı sağlamayı ve ona genel sağlık bilgileri vermeyi amaçlayan diğer temel hedef grupları belirlenmiş, ancak ayrıntısıyla ele alınmamıştır. Bizim araştırmamız programın bu yönüne değil, çocuğun bilişsel gelişimine sağlanan katkıyı incelemeye yönelik bir çalışmadır.

Susam Sokağı programlarında çocukların gelişim hedefleri açısından, stüdyo bölümündeki kahramanlarında içerik çözümlemesine gidilmiştir. Bu kahramanların hangi amaçla programda yer aldıkları belirlenmiştir. İncelenen kahramanlar, insanlar ve kuklalardan oluşmaktadır. Kuklalardan Minik Kuş çocuk kişiliğiyle Susam Sokağı'nın seslendiği yaş grubunun özelliklerine sahiptir. Bu kahramanlar çocuğun yaşadığı çevrede görebileceği kişilik özelliklerine sahiptirler. Ayrıca "Susam Sokağı" bakkalı, manavı, kitapçısıyla çocuğun yaşadığı, ona yabancı gelmeyen özelliklere sahiptir. Bu kahramanların

kişilikleri, işlevleri, meslekleriyle çocuğun bilişsel, sosyal ve sağlık gelişimine katkı sağlamak amaçlanmaktadır.

"Susam Sokağı" programı ile ilgili olarak en genel biçimiyle şunları belirtebiliriz;

30 dakikalık günlük bir program olan Susam Sokağı'nın hedef kitlesi 0-6 yaş grubu okulöncesi dönem çocuklarıdır. Programın başlıca amacı çocukları okul dönemine hazırlamaktır. Bu amaca ulaşmak için belirlediği özel yöntem, çocuğun gelişim hedeflerine yönelik bir programcılıktır. Harfleri kullanmak ve tanıtmak, sayıları öğretmek, geometrik şekilleri tanıtmak, sınıflandırma yeteneğini geliştirmek, kendi düzeyindeki sorunları yargılama yeteneğini geliştirmek, problem çözme becerisini kazandırmak, sağlıkla ilgili bilgiler vermektir. Bütün bunlarla birlikte ve bunların sonucunda çocuğun bireysel ve toplumsal kimliğini bulmasına, dış çevreyi anlamasına yardımcı olmak amaçlanmıştır.

YARGI

Susam Sokağı, eğitim ağırlıklı bir program olarak uzman-programcı işbirliğinin olumlu örneklerinden biridir. Okulöncesi çocuklara yönelik eğitsel özellikler nedeniyle, eğlendirirken eğitmeyi amaçlayan ve çocukların gelişimine katkı sağlamayı hedefleyen bir programdır. Bu özellikleriyle, TRT'de okulöncesi çocuklara yönelik eğitim-gelişim ağırlıklı program eksikliğini giderdiği söylenebilir.

Çocuğun gelişimine yönelik hedeflerin programda iyi saptanması ve uygulanması, programın hedef kitleyle buluşmasını sağlayabilir. Programın bir başka olumlu yönünü ise, evrensel özellikler taşıyan

mesajların yanısıra, yerel mesajları da birlikte aktarmaya çalışmasıdır.

Programın yayın saatlerinin arttırılması ve birkaç kanalda yayınlanması izlenirliğini arttıracaktır. Programla ilgili gazete ve televizyon dergilerinde olumlu eleştirilerin yer alması "başarılı sayılmasının" objektif ölçütlerinden biridir.

"Susam Sokağı"nın bu özellikleriyle, bundan sonra üretilecek okulöncesi çocuklara yönelik programlar için olumlu bir örnek olacağı söylenebilir.

ÖNERİLER

1-Televizyonda yayınlanan çocuk programları arttırılmalıdır. Okulöncesi çocuklara yönelik televizyon programları çocuk yayınları içinde ayrı olarak ele alınmalıdır.

2- "Susam Sokağı" örneğinde olduğu gibi çocuk programlarında uzman-programcı işbirliği yapılmalıdır. Program öncesinde, tasarım aşamasında hedefler iyi saptanmalı, iyi bir ön araştırma gereklidir.

3-Programlarda hedef kitle iyi belirlenmelidir. Okulöncesi çocuklara yönelik programlar animasyonlarla, hareketli ve canlı çekimlerle desteklenmelidir.

4-Ülkemizde, okulöncesi çocukların eğitim ve gelişimine yönelik kurumların yetersizliği nedeniyle, bu hedef kitleye yapılan programlar çoğaltılmalıdır. Kendi yapımız olan programlar hazırlanmalıdır.

5-Çocukların gelişim hedeflerine yönelik programlar ayrı olarak hazırlanabilir. Örneğin bir program yalnız sosyal gelişim hedeflerine yönelik gerçekleştirilebilir.

6-Okulöncesi çocukların, algılama özellikleri gözönüne alınarak bu programlar nitelik ve nicelik yönünden iyi değerlendirilmelidir.

7-Çocuklara yönelik programların, hedef kitleye ulaşabilirliğini ölçen araştırmaların yapılması gereklidir.

8-Çocuklara yönelik programlarda çocuğun eğlenmesi yanında, temel eğitimle ilgili özelliklerinde kazandırılması gereklidir.

9-Okulöncesi çocukların gelişimine yönelik kurumlara, bu kurumları destekleyici, geliştirici çocuk programları da hazırlanmalıdır.

10-Okulöncesi çocukların gelişiminde, televizyonun eğitsel amaçlı kullanımı artırılmalıdır. Ancak bu programlar hazırlanırken, Türk eğitim sistemi de gözönünde bulundurulmalıdır.

11-"Susam Sokağı" örneğinde olduğu gibi çocuklara yönelik programlarda kahramanlar (tip ve karakterler) iyi seçilmeli ve kullanılmalıdır.

KAYNAKÇA

- AZİZ, Aysel. Radyo ve Televizyona Giriş. Ankara: A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No:303, 1976.
- _____. Radyo ve Televizyonla Eğitim. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları No: 2, 1982.
- ÇİLENTİ, Kâmuran. "Televizyon Programları ve Çocuk", Ankara: TRT Semineri, 1979.
- _____. "Televizyon Programları ve Çocuk", Yayınlanmamış Bildiri, Eskişehir: İ.T.İ.A. T.Ö.E.F. I.Yayıncılık Semineri, 1980.
- DENNIS, W. Rodney. "Healt Education on Sesame Street", New Scientist, October, 1987, 10.
- GÖKDAĞ, Dursun. "Piaget'e Göre 7-8 Yaşlarına Kadar Zekâ ve Dil Gelişimi", Yayınlanmamış Doktora Seminer Üdevi, Eskişehir:İ.T.İ.A. İ.B.F., 1980.
- GÜÇHAN, Naci. "Televizyonun Toplumsal ve Kültürel Etkileri", Kurgu, Ocak 1989, 129-136.
- GÜNCE, Gülseren. Çocukta Zihin Gelişimi: Piaget Kuramına Toplu Bakış, Ankara: Baylan Matbaası, 1973.
- GÜLER, Deniz. "Çocuk, Televizyon ve Çizgi Film", Kurgu, Ocak 1989, 163-177.
- _____. "Kişilik Kavramı ve Çocuk Kişiliği", Kurgu, Haziran 1989, 285-289.
- JERSILD, Arthur T. Çocuk Psikolojisi. Çeviren: Gülseren Günce, Ankara: Eğitim Fakültesi Yayınları No: 79, 1979.

KARASAR, Niyazi. Araştırmalarda Rapor Hazırlama Yöntemi, Ankara: Torunoğlu Ofset, 1981.

New Scientist. "Sesame Street", 8 October 1987, 18-19.

Müzik Ansiklopedisi. İstanbul: Say Yayınları, Cilt: 4, 1985.

ONUR, Bekir. "Televizyon ve Çocuklarımız, Televizyonun İki Yüzü", Milliyet Sanat Dergisi, 15 Eylül 1986, 2-3.

ÖZDİL, İlhan. Uzaktan Eğitim Teknolojisi. Eskişehir: A.Ü.A.Ö.F. Yayınları No:35, 1985.

. Uzaktan Öğretimin Evrensel Çerçevesi ve Türk Eğitim Sisteminde Uzaktan Öğretimin Yeri, Eskişehir: A.Ü. A.Ö.F.Yayınları No: 65, 1986.

ÖZGÜ, Hâlis. Çocuk Psikolojisi, İstanbul: Özgü Yayınevi, 1968.

REYES, Isabel. "Plaze Sesame, An Evaluation in Mexico", Impact of Educational Television On Young Children, UNESCO No:40, 1981.

SANDSTRÖM, C.I. Çocuk ve Gençlik Psikolojisi. Çeviren: Refia Şemin, İstanbul: İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları No:1614, 1971.

TETİK, Semra. "Okulöncesi Dönem Çocukları İçin Televizyon ile Bir Okuma Öğretim Modeli", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 1987.

TOKGÖZ, Oya. Televizyon Reklamlarının Anne-Çocuk İkilisine Etkileri, Ankara: A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No:501, 1982.

TRT Program Dergisi, Ankara: Basılı Yayınlar Müdürlüğü Yayınları No:429, 1987.

TRT Program Dergisi, Ankara: Basılı Yayınlar Müdürlüğü Yayınları, No: 441, 1988.

TRT Program Dergisi, Ankara: Basım ve Yayın Müdürlüğü Yayınları,
No:453, 1989.

TRT 1989 Genel Yayın Plânı, Ankara: Basılı Yayınlar Müdürlüğü Ya-
yınları No:197, 1989.

TRT 1990 Genel Yayın Plânı, Ankara: Basım ve Yayın Müdürlüğü Yayın-
ları No:214, 1990.

ÜSTÜNOĞLU, Ülkü. Okulöncesi Öğretmenlerinin Uzaktan Öğretim Yöntemi
ile Yetiştirilmesine Yönelik Program Modeli, Eskişehir: A.Ü.
Açıköğretim Fakültesi Yayınları No:107, 1987.

ÜNLÜ, Sezen. "Okulöncesi Dönemde Aile Ortamının Önemi", Kurgu, Ocak
1989, 357-361.

YAVUZER, Hâluk. Çocuk Psikolojisi, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi,
1984.

ZILLIOĞLU, Merih Z. Sinematografik Bilim-Kurgu Yayınlarının Çocukların
Dünya Görüşünün Oluşumu Üzerindeki Etkileri, Eskişehir: A.Ü.
Açıköğretim Fakültesi Yayınları No:68, 1986.

GÜNEŞ

25 Şubat 1990 Pazar

EKRAN GÜNLÜĞÜ Tarcan Günenc

Susam Sokağı

"SUSAM Sokağı" okul öncesi çağlardaki çocuklar için hazırlanmış bir program. Haftada 5 kez yayınlanıyor. Ayrıca sabah ve akşam olmak üzere tekrar yayın da yapıyor.

"Susam Sokağı" son derece titiz ve planlı bir çalışmanın ürünü. Dünyanın çeşitli ülkelerinde yıllardır süregelen uluslararası bir program "Susam Sokağı." Ancak program alınıp, aynen aktarılmamış. 1988 yılı tümüyle programın hazırlıklarına ayrılmış. 1988 Eylül'ünde yapılan proje geliştirme seminerinden sonra programda yer alan parçaların seçimi, üretimin planlaması, hedef alanlarına ayrılan yayın süresi, araştırmalar ve benzer işlemler program koordinatörü Doçent Doktor Nail Şahin gözetiminde yürütülmüş.

Bütün bu ince eleştiriyi aklı dokuyan çalışmalar ve araştırmalar sonucu, "Susam Sokağı" Ekim 1989'dan başlayarak ekrana geldi.

"Susam Sokağı" özellikle okul öncesi çağ çocukları tarafından ilgiyle izlenen bir program. Ancak programla ilgili çeşitli eleştiriler de var. Bu konuda yapılan belli başlı eleştirileri, "Susam Sokağı" programı danışmanlarından Hacettepe Üniversitesi öğretim üyesi Doçent Doktor Sayın Ferhunde Öktem'e sorduk:

TG: Sayın Öktem, çeşitli yayın organlarında çıkan eleştiriler arasında bu programın çok basit düzeyde olduğuna ilişkin görüşler var. Ne dersiniz?

FÖ: Bunlara pek katılmıyorum. Çünkü "Susam Sokağı"nın hedef kitlesi öncelikle okul öncesi çocuklardır. Özellikle eğitim olanaklarından daha sınırlı yararlanan kırsal kesim ve alt sosyo ekonomik düzey çocuklarının okula hazırlanması, zihinsel, sosyal ve sağlık alanlarında

düzey ortaklığı sağlanması amaçlanmaktadır. Bu nedenle, örneğin, "Bölümümüze gelen bir annenin orta l'deki oğlunun sadece "Edi ile Bıldı"yı sevdiği şeklindeki eleştirisi pek gerçekçi olmamaktadır.

TG: Çocuklar sizce hangi tür yayınları izlemeli?

FÖ: Bizde her türlü yayını her yaş çocuğu izleyebilir gibi bir yanlış inanç var. Küçük çocuklar Brezilya dizilerini dahi izliyor. Devlet Tiyatrosu'nun çocuk oyunlarında da bunu görebiliyoruz. Oysa çocukların her yaş grubunda izleyebilecekleri, anlayabilecekleri konular ve süreleri çok farklılık gösterir.

TG: "Susam Sokağı" için yapılan en önemli eleştirilerden biri de, harflerin tanıtılması, oysa bizim eğitim sisteminde okuma-yazmaya başlama cümle kâhplarından öğretiliyor.

FÖ: Buna da katılmıyorum. Çünkü Türkçe fanatik bir dil. Yazıldığı gibi okunur. Kellmeyi tümünden öğretme yöntemi başlangıçta daha kısa sürede öğreniliyor izlenimi verebilir. Ancak eğitimcilerimizin boylamsal çalışmalarında bu tür bir öğretimin uzun vadeli sonuçlarına ilişkin bir veriye rastlanmamıştır. Kişisel gözlemlerim bu yöntemin çok yararlı olmadığını bulundadır. Örneğin: Ortaokul, hatta lise öğrencilerimizde dahi "yağmur"un "yamura", "dağ"ın da "da" şeklinde yazıldığını çokça görmekteyiz. Yine satır sonunda hece bölünmesi konusunda çok fazla hata yapılmaktadır. Oysa harflerin tamaması bu hataları daha aza indirebilecektir.

TG: Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?

FÖ: Özetle ben "Susam Sokağı"nı başarılı ve amacına ulaşan bir program olarak görmekteyim. Yal-

nız bu programı sadece "Susam Sokağı" ekibinin değil, radyosıyla, televizyonuyla tüm TRT Çocuk Yayınları ekibinin bir başarısı olarak görmekteyim. Çocuk konusunda çalışan kişileri biraraya toplayarak, karşılıklı bilgi alışverişleriyle, dostlukla güzel yaratmaya çalışan TRT Çocuk Yayınları'nın, daha iyileri başaracağına inanıyorum.

TG: Sayın Ferhunde Öktem, verdığınız bilgiler için teşekkür ederim.

Öte yandan, "Susam Sokağı" programı ile ilgili ikinci seminer dün Ankara'da yapıldı. Burada ele alınan konular, tartışmalar, görüşleri ve sonuçları önümüzdeki günlerde size aktaracağımı ekleyeyim.

Ek-2

TÜRKİYE

CHILDREN'S TELEVISION WORKSHOP

ULUSLARARASI TV. GRUBU

PROJE ÇALIŞMA TAKVİMİ

AYLAR	PROJE PLANLAMA ve ARAŞTIRMA	YAPIM PLANI	GEREKİLİ PERSONEL
0. SAFHA	3 AY	PROJE GELİŞTİRME	
Temmuz-Ağustos 1988	Proje Danışma Komitesi'nin belirlenmesi ve Semineye davet edilmesi. Proje Semineri için tüm planların tamamlanması.	Yapım kadrosu ile öngörüşmeler ve işe başlatılmaları. Yazarlarla öngörüşmeler. 10 adet Susam Sokağı programının ve ortak yapımların seyretilmesi. Animasyon imkanlarının saptanması. Dublaj imkanlarının saptanması. Stüdyo imkanlarının saptanması. Yerel animasyon ve live action film tekniklerinin gözden geçirilmesi. Görev tanımlarının gözden geçirilmesi, düzeltilmesi.	Baş Prodüktör Prodüktör Stüdyo Prodüktörü/Dublaj Prodüktörü Live Action Film Prodüktörü/Yönetmeni Animasyon Prodüktörü/Yönetmeni Eğitim Sorumlusu Proje Koordinatörü 2 Araştırma Görevlisi Dilbilimci Program Yöneticisi Araştırma Yönetmeni Baş Sekreter Başyazar Stüdyo VTR Yönetmeni
1. SAFHA	1 AY	ARAŞTIRMA ve PLANLAMA	
Eylül/1988	Proje Geliştirme Semineri'nin gerçekleştirilmesi.(Eylül 4-7,1988) (Ed Palmer Türkiye'de kalacak ve araştırmannın boyutlarını tartışacak.)	Live action filmlerin konu ve yerlerinin hazırlık tartışması. Yazar kadrosunun kesin olarak belirlenmesi.	3 Yazar

TÜRKİYE

CHILDREN'S TELEVISION WORKSHOP

ULUSLARARASI TV. GRUBU

PROJE ÇALIŞMA TAKVİMİ

AYLAR	PROJE PLANLAMA/ARAŞTIRMA	YAPIM PLANI	GEREKLİ PERSONEL
1. SAĞHA	1 AY	ARAŞTIRMA ve PLANLAMA (devam ediyor)	
Eylül/1988	Proje amaçlarını belirleyen hazırlık raporlarının yazımına başlanması. Veri araştırmasına başlanması.	10 adet Susam Sokağı ve ortak yapım gösteriminin sonuçlandırılması. Rol tanımları ile ilgili ön çalışmalara başlanması. 5 adet örnek Susam Sokağı senaryosunun yazımına başlanması. Kukla tasarımının tartışılması : Örn: Türk karakterini yansıtan bir hayvan/kuş. Set tasarımının tartışılması ve hazırlık çizimlerine başlanması.	
2. SAĞHA	3 AY	ARAŞTIRMA ve YAPIM GELİŞİMİ	
Ekim/1988	Proje amaçlarını belirleyen hazırlık raporlarının yazımının tamamlanması. (New York Semineri için)	Rol tanımları ile ilgili ön çalışmaların tamamlanması. (New York Semineri için) 5 adet örnek Susam Sokağı senaryosunun tamamlanması. (New York Semineri için) Kukla karakterlerinin/tasarımının ana hatlarıyla tamamlanması.(New York Semineri için) Set tasarımı eskizlerinin tamamlanması.(New York Semineri için)	

TÜRKİYE

CHILDREN'S TELEVISION WORKSHOP

ULUSLARARASI TV. GRUBU

PROJE ÇALIŞMA TAKVİMİ

AYLAR	PROJE PLANLAMA/ARAŞTIRMA	YAPIM PLANI	GEREKLİ PERSONEL
2. SAFHA	3 AY	ARAŞTIRMA ve YAPIM GELİŞİMİ (devam ediyor)	
Ekim/1988	Veri araştırmasının sürdürülmesi.	<p>New York Semineri (Ekim 17-28) sunuları içermektedir :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rol tanımlarının gözden geçirilmesi. - Örnek "sokak" senaryolarının gözden geçirilmesi. - Proje amaçları hazırlık raporunun gözden geçirilmesi. - Kukla çizimlerinin gözden geçirilmesi. - Set tasarımının gözden geçirilmesi. - Uluslararası arşivin izlenmesi/ seçilmesi. 	<p>Program Menejeri * Baş Prodüksör Başyazar * Araştırma Yönetmeni Yönetmen Gereği halinde; (Live Action Film Yönetmeni, Animasyon Yönetmeni, Yazar) * Proje Koordinatörü</p>
Kasım/1988	Veri araştırmasının sürdürülmesi. Proje amaçları raporunun sonuçlandırılması ve dağıtılması.	<p>CTW, arşivinden seçilen video kasetlerini ve kopyalarını yollayacak. Materyalin tercümesine başlanması. Kukla seslerin dinlenmesi ve seçilmesi. Stüdyo ve live action film senaryolarının yazımına başlanması. Set tasarımının başlanması.</p>	<p>2 Sekreter 2 Daktilo 2 Yardımcı Prodüksör Grafiker Dekoratör Araştırmacı 2 (ilâve) Yazar 2 Live Action Film Yazarı Çevirmenler * Kontrat yapıldı.</p>

TÜRKİYE

CHILDREN'S TELEVISION WORKSHOP

ULUSLARARASI TV. GRUBU

PROJE ÇALIŞMA TAKVİMİ

AYLAR	PROJE PLANLAMA/ARAŞTIRMA	YAPIM PLANI	GEREKİLİ PERSONEL
2. SAHFA	3 AY	ARAŞTIRMA ve ÜRETİM GELİŞİMİ (devam ediyor)	
Aralık/1988	Proje defterine başlanması. Oyuncuların ve kukla bantlarının denenmesi.	Kukla tasarımının onayı. CTW yayın ve dublaj materyalinin alınması. Materyalin tercümesinin sürdürülmesi. Kukla sanatçıları ve oyuncularla görüşmeler ve denemeler. Animasyon tasarımına başlanması. Set tasarımının tamamlanması. Live Action Film çekimine başlanması. CTW kukla yapımına başlayacak.	Dilbilim Danışmanı Proje Koordinatörü *
			* Kontrat yapılmıştır.

TÜRKİYE

CHILDREN'S TELEVISION WORKSHOP

ULUSLARARASI TV. GRUBU

PROJE ÇALIŞMA TAKVİMİ

AYLAR	PROJE PLANLAMA/ARAŞTIRMA	YAPILAN YAPILAN	GEREKLİ PERSONEL
3. SAHFA	6 AY	YAPIM ÖNCESİ/HAZIRLIKLAR	
Ocak/1989	Proje hedeflerinin yazılması ve yazarlara iletilmesi.	Dublajın başlaması. Live Action Film çekiminin devamı. Animasyon üretiminin başlaması. Senaryo yazımının başlaması. Müzik çalışmalarının başlaması : CTW materyali, Türk Live Action film, animasyon ve stüdyo parçaları için.	Müzik Direktörü/Kompozitör
Şubat/1989		Dublajın devamı. Animasyonun devamı. Live Action Film çekiminin devamı. Senaryo yazımının devamı. Müzik çalışmalarının devamı. Kuklaların belirlenmesi. Kuklacıların eğitimi. (Teknik yönden çalışmayı da içerir.)	

TÜRKİYE

CHILDREN'S TELEVISION WORKSHOP

ULUSLARARASI TV. GRUBU

PROJE ÇALIŞMA TAKVİMİ

AYLAR	PROJE PLANLAMA/ARAŞTIRMA	YAPIM PLANI	GEREKLİ PERSONEL
3. SAYFA	6 AY	YAPIM ÖNCESİ/HAZIRLIKLAR (devam ediyor)	
Mart/1989	Animasyonların ve live action filmlerin denenmesi.	Dublaajın devamı. Bazı animasyonların tamamlanması. Live Action Filmlerin devamı, montajın kısmen bağlanması. Senaryo yazımının devamı. Setin yapımının tamamlanması. Oyuncu kadrosu ile kontrat yapılması. Kuklaların tanımlanması. Çocukların seçilmesi.	Çocuk Gözetmeni. Aksesuarlı. İllüstratör.
Nisan/1989	Pilot programların test edilmesi. (CTW araştırmacı yollayacak.)	Pilot program çekimi (2 Bölüm) Dublaajın tamamlanması. Live Action film çekimi/montajın devamı. Senaryo yazımının devamı.	Yardımcı Yönetmen ya da Yönetmen Stüdyo

TÜRKİYE
CHILDREN'S TELEVISION WORKSHOP
UJUSLARARASI TV. GRUBU
PROJE ÇALIŞMA TAKVİMİ

AYLAR	PROJE PLANLAMA/ARAŞTIRMA	YAPILAN PLANLAMA	GEREKLİ PERSONEL
3. SAFAHA	6 AY	YAPIM ÖNCESİ/HAZIRLIKLAR (devam ediyor)	
Mayıs/1989	İkinci Proje Semineri (Mayıs ayı başında)	Senaryoların gözden geçirilmesi. Animasyonun devamı.	Arşiv Sorumlusu Sanat Yönetmeni
Haziran/1989		Animasyonun tamamlanması. İlve Action Filmlerinin devamı. 130 senaryonun tamamlanması. Tüm senaryoların gözden geçirilmesi, kesinleştirilmesi.	2 Yapım Asistanı Kostüm Tasarımcısı Gardropcu Makyaj Görevlisi Kuaför

TÜRKİYE

CHILDREN'S TELEVISION WORKSHOP

ULUSLARARASI TV. GRUBU

PROJE ÇALIŞMA TAKVİMİ

AYLAR	STÜDYO YAPIMI	TEKNİK PERSONEL ve İMKANLAR
4. SAFAHA	5 AY	STÜDYO YAPIMI
Temmuz/1989	Set ve Işık : 5 gün Prova : 7 gün VTR # 1-10 (10 gün) VTR # 11-20 (5 gün)	14 saatlik gösterim ve film den teybe transfer. 8 saatlik sürelerle çalışacak stüdyo ve kontrol odası personeliyle birlikte, yaklaşık 650 m ² olan tam donanımlı VTR stüdyosu, Program C'de gösterildiği gibi, şöyledir: Teknik Yönetmen Stüdyo Yönetmeni Resim Seçici Kameraman 1 " 2 " 3 Set İşçisi 1 " " 2 " " 3 Işıkçı 1 " 2 Dekoratör Boom Görevlisi " " Sesçi Video Kayıt Elemanı Sesçi ve Efektör Teknik Devamlılık Yazmanı

TÜRKİYE

CHILDREN'S TELEVISION WORKSHOP

ULUSLARARASI TV. GRUBU

PROJE ÇALIŞMA TAKVİMİ

AYLAR	STÜDYO YAPIMI / YAPIM SONRASI	TEKNİK PERSONEL ve İNKANLAR
Ağustos/1989	Çekim # 21-60 (20 gün) Montaj # 1-10 (10 gün) Montaj # 11-30 (10 gün)	Yapım sonrası kontrolörü. Arşiv Görevlisi. * Resim Kaydı Montajcısı 1 " " " 2 " " " 3
Eylül/1989	Çekim 61-100 (20 gün) Montaj 31-70 (20 gün)	
Ekim/1989	Çekim 101-130 (15 gün) Montaj 70-110 (20 gün)	
Kasım/1989	Montaj 111-130 (10 gün)	

ÖZGEÇMİŞ

1964 yılında Erzurum'da doğdum. İlk ve orta öğrenimimi Ankara'da yaptıktan sonra 1981 yılında Eskişehir'de lise öğrenimimi tamamladım.

1986 yılında Marmara Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu Radyo-Televizyon bölümünden mezun oldum.

Askerliğimi yaptıktan sonra, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Radyo-Televizyon Yapım Merkezine girdim. Halen bu kurumda çalışmaktayım.

Aytekin CAN

SUMMARY

This research is the study which examine the simple program, directed to the development of the preschool children, "Sesame Street" in the view of form and content.

In the first part of the research a theoretical study has been done. Children development and preschool education is being examined in general characteristics. The second important view of the theoretical part of the research is influence between child and television. In this part, children programmes broadcasted by TRT and "Sesame Street" programmes broadcasting on the world are being held. In the end of the theoretical part, the problem, aim, importance, hypothesis, and limitations have been given.

In the second part, methodology and technique of the research have been given. Universe of research is 130 parts of "Sesame Street" series. Sample is the 13 programmes recorded from TRT broadcasted programmes between the dates December,5, 1989 and December 21,1989 in a chance.

In the invention and comment sections of the research 13 parts of series have been examined in the view of development targets. Examining the form and content of the program, every part of the series have been had in the view of outside shooting and animation. Targets directed to child development (archaic, social, health) determined in each parts. Archaic development targets have been held in importance. In the second part of this section, characters in the studio shootings have been examined. Educational messages given to children have been determined.

In the last part of the research, summary, decisions and proposal have been given. Number of the programmes like "Sesame Street" must be growth up. It can be said the serial is succesful. Production of native programmes, direted to children, is important. "Sesame Street" programmes will be the sample.

ÖZET

Bu araştırma, okulöncesi çocukların gelişimine yönelik örnek bir program olan "Susam Sokağı"nı biçim ve içerik yönünden inceleyen bir çalışmadır.

Araştırmanın ilk bölümünde kuramsal bir çalışma yapılmıştır. Çocuğun gelişimi ve okulöncesi eğitim, genel özellikleriyle incelenmektedir. Araştırmanın kuramsal bölümünün ikinci önemli yönünü ise, televizyon ve çocuk etkileşimi oluşturmaktadır. Bu bölümde TRT çocuk yayınları ve dünyada yayınlanan "Susam Sokağı" programları ele alınmaktadır. Kuramsal bölümün sonunda araştırmanın; sorunu, amacı, önemi, sayıltıları ve sınırlılıkları ortaya konmuştur.

Araştırmanın ikinci bölümünde yöntemi ve teknikleri verilmiştir. Araştırmanın evrenini "Susam Sokağı" programınının 130 bölümü oluşturmaktadır. Örneklemi ise tesadüfi olarak alınan 5 Aralık 1989 ile 21 Aralık 1989 tarihleri arasında TRT televizyonundan video kasetlere kaydedilen 13 bölüm meydana getirmektedir.

Araştırmanın bulgular ve yorum kısmında 13 bölüm, gelişim hedefleri açısından incelenmiştir. Programın biçim ve içerik irdelemesi yapılarak; her bölüm stüdyo, dış çekim ve animasyon (çizgi film-kukla) çekimleri olarak ele alınmıştır. Çocuğun gelişimine yönelik hedefler (bilişsel, sosyal, sağlık) her programda belirlenmiştir. Bilişsel gelişim hedefleri üzerinde önemle durulmuştur. Bulgular ve yorum bölümünün ikinci kısmında, stüdyo bölümündeki kahramanların içerik irdelemesi yapılmıştır. Bu kahramanlarla çocuklara hangi eğitimsel mesajların aktarılmak istendiği belirlenmiştir.

Araştırmanın son bölümünde; özet, yargılar ve önerileri verilmektedir. "Susam Sokağı" programı gibi okulöncesi çocuklara yönelik programların artırılması gereklidir. Bu programın genelde başarılı olduğu söylenebilir. Ülkemizde okulöncesi çocuklara yönelik yerli yapımların hazırlanması önemlidir. "Susam Sokağı" bu konuda örnek bir program olacaktır.

